

ת"ת ע"ג גרסא דאורייתא : ת"ת א"ר ק"ג, ת"ת

2

קצא

חידושי הרשב"א

קצב

קצג

דאורייתא תקון. והכי איתא בירושלמי דגרסי' התם בריש פרקין דכירה²⁴⁷ א"ר זעירא בשם רב יהודה מותר להפשיר במקום שהיד שולטת בו ואסור להפשיר במקום שאין היד שולטת. ואפילו במקום שאין היד שולטת עד היכן, ר"י בן פוי ר' סימון בשם ר' יוסי בר חנינא עד כדי שהוא נותן ידו לתוכה היא נכזית. ובהא מיתרצא לן הא דאמרינן²⁴⁸ לקמן בריש פרק במה טומנין רבה ור' זירא איקלעו לבי ריש גלותא חזויה לההי' עבדא דאנח כוזא דמיא אפומא דקומקמא נזוהיה רבה, אמר ליה ר' זירא מ"ש ממיחם ע"ג מיחם, א"ל התם אוקומי קא מוקים הכא אולדי קא מוליד. ודייקי בה רבוותא ד"ל היכי דמי, אי אנחיה לבשל מ"ט דר' זירא, מי לא ידע מהני דקתני²⁴⁹ אין נותנין ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל דתולדת האור לכ"ע אסור וחייב חטאת. ואי להפשיר מ"ט דרבה, והא קתני המיחם שפינהו וכו' אבל נותן הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירין. ותניא הכא ממלא אדם קיתון של מים ונותן כנגד המדורה. ועוד תניא בהדיא בתוספ' פ"ד²⁵⁰ ממלא אדם כוס של יין ונותן ע"פ מיחם לא שיחם אלא שתפיג צינתו. ותירץ רבינו יצחק בר שמואל הידוע בעל התו' ז"ל²⁵¹ דלעולם להפשיר אלא שהיה ראוי להתבשל שם, ורב זירא סבר דכיון שאין דעתו רק להפשיר מותר והיינו מיחם ע"ג מיחם. ורבה סבר דהתם הוא דשרי מפני שכבר החמו ואינו יכול להעמיד חומן, אבל הכא שהן ראויין להתבשל אפי' להפשיר אסור, דכל שהוא מוליד חום, כלומר שמתחיל בו בשול במקום הראוי לבשל אסור גזרה שמא יבשל, ואע"פ שיש בזה תירוצים אחרים כמו שנכתוב שם בס"ד²⁵².

ומ"מ מסתברא דאינו אסור לבשל כנגד המדור' ולא בכלי ראשון אלא צונן שלא נתבשל וגזרה הפשר אטו בשול, אבל צונן שנתבשל אפילו בכלי ראשון או כנגד המדורה ואפילו במקום

שהיד סולדת בו מותר²⁵³. והוא שלא יתן ע"ג האש או ע"ג כירה ממש. ותדע לך דהא תניא²⁵⁴ כל שבא בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת, כלומר אפילו בכלי ראשון, ואע"ג דתולדת האור כאור המבשל בה חייב חטאת כמבשל על האש ממש. ואע"פ שאסרו להחזיר ע"ג כירה שאינה גרופה וליתן לכתחלה אפילו בגרופה וקטומ' ואפילו דבר חם ומבושל לגמרי, התם היינו טעמא משום דמחזי כמבשל לפי שדרך בשול בכך, אבל כנגד המדורה או בכלי ראשון שאין דרכם של בני אדם לבשל כן רוב הפעמים, אינו נראה כמבשל אלא כמפיג צנה. והלכך כל היכא דאיכא למגור באותו דבר ממש משום בשול, כמים או שמן שלא נתבשלו וכיוצא בהן, אסור גזירה שמא ישהה ירבא לידי בשול. אבל מה שנתבשל לא גזרי' שמא יבא לבשל בעלמא, וסנה ממיחם למיחם דסלקא לן בחיקו לעיל²⁵⁵, והיא במחזיר מיחם שני ע"ג כירה היא, ובמקום שהיה מיחם ראשון נתון. ולא עוד אלא אפילו תבשיל שלא נתבשל כלל, אם הוא דבר קשה להתבשל כגון בשר וכיוצא בו שאינו מתבשל בכלי ראשון ולא כנגד המדורה, אפילו במקום שהיד סולדת בו מותר, וכללא דמלתא כל מקום שאין בא שם לידי בשול, וכל דבר שאין בו משום בשול, בין בכלי ראשון בין כנגד המדורה מותר. ולא אמרו דסולדת אסור אלא במים ויין ושמן שהם קלים להתבשל ובחמין שלא הוחמו כדי בישולן. והראיה מדאמרינן לקמן²⁵⁶ בגמרא האלפס והקדרה שהעבירן מרותחין, לא שנו אלא תבלין אבל מלח לא דאפילו בכלי ראשון לא בשלה, והיינו דר"ג דאמ' ר"ג צריכ' מילחא בישולא כבשרא דתורא. ועוד מדאמרינן הכא שמן אע"ג שהיד סולדת בו מותר קסבר שמן אין בו משום בישול, ואמרי' נמי גבי עובדא דרבי דאמר לו לרבי יצחק בר אבדימי טול בכלי שני ותן ש"מ שמן יש בו משום בשול, דאלמא אם לא היה בו משום

247 ה"ד. 248 מה, א. 249 לעיל לה, ב. 250 ה"ה. 251 לפנינו בתוס' (מה, א כ"ה מאי) כתבו תירוצ' זה בשם הרשב"א. 252 ב"ה א"ל. 253 כ"כ גם הריטב"א בשם הרמב"ן, הר"ן, הח"י המיוחסים לר"ן, הב"י (ס"י שיח) בדעת הרמב"ם פ"ט ה"ג. וכ"פ הרמ"א שם ס"ו אלא דכתב דבלח בעינן שהי' חם במקצת. ועיין בהגהות רעק"א ס"ס ר"ג, אג"ט

מלאכת אופה סק"ד ובהשמטות ובחזו"א (ס"י לו סק"ג) שביארו אמאי בעינן שהי' חם במקצת. ודעת רבינו יונה (הו"ד ברין ר"פ במה טומנין ובשלטה"ג שם), הרא"ש, רבינו ירוחם (ג"ב ח"ג) וכ"פ בשו"ע שם ס"ד דדבר לח שהצטנן יש בו בישול. ועיין בבאור הגר"א ס"י ר"ג ס"ה בבאור מחלוקת רבינו והרא"ש. 254 לה, ב. 255 מה, ב.

בישול
או בכל
דכל כ
הפשר.
וכדמוכ
שפינהו
אלא נו

ומכלל
תבשיל
וכיוצא
בו ואע
דרך ב
או כנ
בישול.
מיחם
הדברין
שנתבן
דפרקין
תבשיל
ולא ש
שנא ב
מצטמי
מילי
ש"מ
דקי"ל
לשמרו
צנתו
שהוא
בדבר
המיחם
גברא
כדאיה
שם מ
דכל
דבר
ומ"מ
שלא
להחם

256 ה
257 ב
258 ב
הרא"ש
המיוח

בשועור חום שהיך
ן ב בסעיפים ג-ו].

מאכלים שאין בהם איסור בישול - נתינתם בכלי ראשון
ה. מאכלים שאין בהם איסור בישול כגון משקה מבושל והוא עדיין
חם או מאכל יבש ומבושל אף שהוא צונן [וראה לעיל בסימן ב
סעיף ב^(ז)], מותר ליתנם לתוך כלי ראשון רותח.

אולם כל זה כשהכלי ראשון אינו עומד על גבי האש, אבל כלי העומד
על גבי האש וכן כלי העומד על גבי פלטה חשמלית^(ח) וכדומה אסור
לתת בתוכו כל דבר^(ט), אלא אם כן נתקיימו בו כל התנאים הבאים:

בירורי הלכה

אולם סוג פלטה חשמלית שאין הדרך
לבשל בה כלל אלא להחזיק החום הקיים,
בה יש מקום לומר דלא הוי מחזי כמבשל.

ושב ראיתי בשו"ת אגרות משה או"ח
חלק ד' סימן ע"ד עניני בישול אות ל"ה
שנשאל בענין זה וז"ל השאלה שנשאל,
האם מותר לחמם קדרה שנתבשלה והיא
חמה קצת ע"ג מכשירים שנועדו לחימום
ולא לבישול, כפלטה חשמלית (האט פלייט
והאט טריי) או שולחן מחומם באדים
(סטים טייבל), גם בלא הפסק קדרה, דאין
דרך בישול בכך.

ועל זה השיב הגר"מ וז"ל, על פלטה
חשמלית אם א"א להתבשל שם אז מותר
להעמיד קדרה חמה "אם אין שם אלא
מדה אחת להחום" ואם יש שתי מדות
אסור, והוא שלא יהיה באופן הטמנה שאז
יהיה הטמנה בדבר המוסיף הבל שאסור.
ועל שולחן המחומם באדים כמדומה
שאפשר להתבשל שם וא"כ הוא ממילא
דרך בישול אך אף אם א"א להתבשל שם
כמדומה שהוא בדרך הטמנה ואז אסור,
ואם אינו דרך הטמנה כגון שאינה מכוסה
כולה מותר, עכ"ל.

(ט) עיין בס"ק שאח"ז, ועיין בחזו"א
סימן ל"ז ס"ק י' ד"ה ס"ד.

(ו*) דשם כתבנו שיש שכתבו דטוב
למנוע אף כשאין היד סולדת בו.

(ז) עיין שם פרטי הדינים, ועיין עוד מה
שכתבנו בסימן ז'.

(ח) הנה הרשב"א ז"ל בחידושיו על
שבת דף מ' ע"ב כתב וז"ל ואע"פ שאסרו
להחזיר ע"ג כירה שאינה גרופה, וליתן
לכתחילה אפילו בגרופה וקטומה ואפילו
דבר חם ומבושל לגמרי התם היינו טעמא
משום דמיחזי כמבשל לפי שדרך בישול
בכך, אבל כנגד המדרוה או בכלי ראשון
שאין דרכם של בני אדם לבשל כן רוב
הפעמים אינו נראה כמבשל אלא כמפיג
צינה, עכ"ל, וע"ש עוד מ"ש בזה.

חזינן מדברי הרשב"א ז"ל דאם דרך
בישול בכך אסרו משום דמיחזי כמבשל
ואם אין דרכם של בני אדם לבשל כן רוב
הפעמים אינו נראה כמבשל, וא"כ לפי"ז
כפלטה חשמלית כיון שהדרך של הרבה
בני אדם שמניחים גם תבשיל חי בערב
שבת ומתבשל עד למחר, דרכם לבשל כן
באופן זה לצורך שבת ברוב הפעמים א"כ
שוב איכא בזה חשש של מיחזי כמבשל
דאין לומר בזה דנראה רק כמפיג צינה,
ואם כן אין להחיר בשבת להניח בתחילה
תבשיל אפילו יבש על גבי פלטה חשמלית
וכן דעת גדולי ההוראה.

מ"ג ביו"ד סימן ס"ח
השני ד"ה הנה שהגיה
מכל מקום הלכה וודאי
ושון שהוסר מאש ויד
מן התורה עיין ר"ן
"אמרינן שבת ל"ט ע"א
אטו תולדת האור וכן
הלכה ב' משבת אטו
יד כתב אטו אור וכפי
אטו תולדת האור ועיין
"תולדת האור מן התורה
ו' חייב מן התורה עכ"ל,
' בזה וסיים העולה מזה
שהוסר מהאש מבשל מן

ג"ש הטור "כשם שאסור
רו לבשל בתולדת האור"
וא וצ"ל אסור וכן הוא
ס שאסור לבשל באור כך
ת האור, כגון ליתן ביצה
, וכן הוא בהגהות על
יצחק במברגר זצ"ל.

במשנה ברורה ס"ק ס"ד
בו, אבל אם אין היד
כלי ראשון אינו מבשל,
ו"ק פ"ט כתב וז"ל א"ר
דלא כמ"א וכ"כ הגר"א
ירושלמי, עכ"ל. וכוננתו
ל דעשו הרחקה בכ"ר
אר בעז"ה להלן בסעיף
שם.

ספר קיכורי הלכה

מאור השב

חלק א

הרה"צ ר' משה מאיר מאיר שליט"א

ע"ג התגורר כדי שיהיה מותר להתחזר בלעך כקופסא שעשוי מד' דפנות מסתבר חזיר כדעת כתר"י.
 יים שיש בהם טרמוסטאט האם מותר גורר בשבת, כשהאש אינה דולקת, דנראה ייוון שאפשר לפתוח דלת התגורר והאש : הוי דשא"מ.
 כפי הנראה אין בזה פסיק רישא והוא יין ואין לאסור.

שבת להניח הבלעך בע"ש, או שנפל, ומו בשבת דנראה דכן מוכח מסי' רנ"ג שוש שמתכה הבלעך תיעשה גחלת (כדכ) באג"מ אור"ח ח"א סי' צ"ג ד"ה ומה

מותר כראיית כתר"י מסעיף ג', ואש של לגבי החשש להעשות גחלת, דהרי חזו"ן לת בכל שבת אף שהוא יותר ממעלה"ע, ו לאסור בשביל זה.
 על הבלעך בשבת האם מותר להתחזר ל"ז ע"א קטמה ונתלבתה זכר ומחזירין ז הדין תא סו"ס מיהוי כמבשל.
 מסתבר דבקטמה אף שנתלבתה איכא שקטמה דאף דמתחלה לא סגי בלא ים כיון שקטם כולה הונבערו יגזולים אסר כיון שגילה דעתו דלא בעי לגחלים, ואפר שקטם בהן שלא ניכר כלל גילוי לא מסתבר להתיר. ולכן נופל הבלעך זיר ואם מקצתו יש להתיר.

מ"א בסי' רנ"ג ס"ק ל"ז דגם באוכל זא חם קצת כדי שיהא מותר להתחזרו ל"ז בזה, מה דעת מרן שליט"א למעשה. ש להחמיר כהמג"א דבצונן אפילו דבר זיר ורק בחם קצת מותר ביבש להתחזר ראוי לאכול מחמת חמימותו.

מותר להניח על הבלעך בשבת דבר יבש ז: והוא צונן לגמרי.
 וקא על מקום שא"א לבא לידי יד שיהיו שם כל היום מותר אבל על שם זמן גדול יהיה חזר סולדת אסור אסור חזרה אף ביבש כהמג"א ס"ק ז: (תאטעלן) אין להתיר כלל אפילו

הקדרה ע"ג קרקע ועדיין הוא אוהו בה וותר להתחזר, דפסה"מ"ש כ' הרמב"ם תנאי שלא תונח הקדרה על דבר אלא ז להקל, דמדאפיק (גמ' ל"ח ע"ב

ושו"ע רנ"ג סעי' ב') בלשון הניחה ולא בלשון העמידה ע"ג קרקע משמע שהניחה ממש לבדה ולא אחוז בה כלל, וברמב"ם פ"ג משבת ה"י לא הוכיח שתהיה באויר, משמע שאף הרמב"ם מתיר.

לד) האם מותר לחמם ע"ג הרדיאטור קדרה שנתבשלה, והיא עדיין חמה קצת, גם בלא הפסק קדרה, כיון שאין דרך בישול בכך.

תשובה: להעמיד קדרה שהיא חמה קצת כשיעור שראוי לאוכלו מחמת חמימותו מותר על הרדיאטור.

ל) האם מותר לחמם קדרה שנתבשלה והיא חמה קצת ע"ג מכשירים שנועדו לחימום ולא לבישול, כפלטה חשמלית (האט פליט והאט טריי) או שולחן מחומם באדים (סטים טיבל), גם בלא הפסק קדרה, דאין דרך בישול בכך.

תשובה: על פלטה חשמלית אם א"א להתבשל שם או מותר להעמיד קדרה חמה אם אין שם אלא מדה אחת להחום ואם יש שתי מדות אסור, והוא שלא יהיה באופן הטמנה שאז יהיה הטמנה בדבר המוסיף הבל שאסור. ועל שולחן המחומם באדים כמדומה שאפשר להתבשל שם וא"כ הוא ממילא דרך בישול אך אף אם א"א להתבשל שם כמדומה שהוא בדרך הטמנה ואז אסור, ואם אינו דרך הטמנה קגון שאינה מכוסה כולה מותר.

ל) מדברי הבי"ב בסי' ש"ח ד"ה מותר ליתן קיתון משמע שלדעת הר"י מקום שהיד סולדת היינו שיד האדם סולדת במקום זה, וכי שדעת הרא"ש שאסור דוקא אם הקדרה עשויה להגיע לחום שיש"ב, וכדעת הרא"ש כ"ז במ"ב סי' רנ"ג ס"ק ס"ח. מה דעת מרן שליט"א בזה.

תשובה: מקום שהיד סולדת הוא מקום שע"י החום תהיה מה שבקדרה יד סולדת כמפורש במ"ב, ולא משמע מהבי"ב שהר"י פליג ע"ז וסובר דתלוי בחום המקום אלא כתב דאף דמפסח לשון הר"י היה נראה כן הדבר ברור כהרא"ש, שלכן צריך לומר גם שכוונת הר"י כן.

לז) האם דין חזרה דוקא ע"ג מקום שאין יס"ב אמור גם לגבי אוכל יבש.

תשובה: מאחר שכבר נתבשל הלוי גם דבר יבש בחימום דאין חילוק בין האינשי לאכילה דהא גם צונן לגמרי כבר הוא ראוי לאכילה לכל ורק שרצוים לאכול חם א"כ תלוי בחמום.

לח) תבשיל מבושל כ"צ שהי מוגח ע"ג הבלעך וכבתה האש בשבת ונצטנן אלא שעדיין חם קצת, האם מותר להתחזרו לכירה אחרת גו"ק, וגם האם יש חילוק בין כבתה האש בשבת לכבתה קודם השבת.

תשובה: יש להתיר דדמי זה כמו שעומדת על בלעך דתגורר שהניח במקום דחוק קצת שמותר להעמידה במקום יוחר חם כשעדיין היה חם קצת שראוי לאוכלו אבל הוא דוקא כשנכבה מאליו ע"י איוה סבה אבל

אם כבר ככוונה בע"ש אסור דהא בטלו ככוונה שהיה ראשונה.
 לט) כשכבתה אש הגעו בשבת האם מותר לסגור את ברז הגעו.

תשובה: כל האיסור הוא רק מוקצה דרבנן, וגם איכא חשש סכנה ועכ"פ צער גדול שיצטרכו לצאת מן הבית ולכן מותר, אך אם אפשר בקל ע"י שינוי יש לעשות בשינוי.

מ) קיי"ל (בסי' שמי"ב) שאמירה לגוי בביה"ש שרי במקום מצוה. עד כמה זמן אחרי השקיעה אפשר לומר לנכרי להדליק אש שנכבתה תחת הקדרה לצורך סעודת שבת.

תשובה: אף שכיון שהוא איסור דרבנן יש להקל כשיטת ר"ת מ"מ במקומו לא ידוע בכבוד דאפשר גם לר"ת הוא רק ארבעים מינוט אחר שקיעה דלכן אין להקל לומר לנכרי שידליק האש אלא רק עד חצי שעה אחר השקיעה.

מא) האם מותר לקחת בשבת תבשיל מבושל כ"צ, ועדיין חם קצת, מתוך תגורר שלנו שכבה ולחתו ע"ג הבלעך, דאולי דומה למתוכה לעל גבה.

תשובה: תגורר שכבה אין תוכו חשוב כתוכה שבתגורר דתגורר קר הוא כמקום אחר ורק אם חומם גדול דיד סולדת בו מותר להוציא ולהניח על הבלעך.

מב) האם יש ע"ג הבלעך מקום שדינו כמו נגד המדורה דסי' ש"ח סט"ו שמתיר להניח שם דבר יבש מבושל כ"צ.

תשובה: מדורה שאני שהוא רק כסמיכה כדאיכא במג"א ס"ק ל"ח מהרא"ש והיכרא איכא מחמת שהצריכו להתרחק קצת, ובתנאים שלנו לא שייך זה והוא בדין חזרה.

בורר

א) אוכל ומשקה המעורבין ביחד האם מותר להתחזק כסוי הכלי ולהריק המשקה כדי לאכול האוכל לאלתר דאולי הוי כמין אחד שהתיר הרמ"א בראוי לאכילה (סי' ש"ח ס"ג). ועוד האם מותר לסגן במשמרת כיון שרוב בני אדם אינם מקפידים על זה (כס"ז סי' ש"ח ס"ק ר' בשם הר"י).

תשובה: הנה מאכל עם משקה אף שהוא מאותו המין הוא כבי' מינים דהא גם בשר צלי ומבושל הם שני מינים וכ"ש אוכל ומשקה, אבל פשוט שאם מניח מעט מהמרק אין זה בורר מאחר דעדיין אוכל ומשקה מעורבין אך מסיר את רבוי המרק אין זה בורר, ורשאיין להתחזק כסוי הכלי על הכלי ולהניח פתח קטן להסיר את רבוי המרק אבל לא כל המרק, וכן כשרוצה דוקא בהמרק יעשה באופן שאפשר שיפלו משם גם מהאוכל אך לא בריבוי שזה יש להתיר.

וממילא לסי' שכתבתי דאוכלין ומשקיין הם שני

חלק 3

5

דינה ככירה גרופה וקטומה^ל

הלכות שבת

מהלכות שהיה וחזרה

הנחת תבשיל בערש ע"ג כירה שתדלק בשבת ע"י בערש תבשיל ע"ג כירה שעומדת להדלק בשבת ע"י וקטומה, והמאכל יבש ומבושל כל צרכו^ל.

הנחת מאכל בשבת ע"ג פלטה ורדיאטור - אין ל חשמלית בשבת אבל מותר להניח מאכל לחימום [כשן שנתבשל כל צרכו, או לח כשלא נצטנן לגמרי] ע"ג ר הבית ולא לבישול^ל.

ב' קדירות זו על זו - הנחת העליונה על הכירו קדירה ובשבת הסיר התחתונה, לא יתן העליונה ע"ג ליתן קדירה ריקנית ע"ג הפח וליתן עליה הקדירה. ו יש תבשיל לח בקדירה מותר רק בתנאי שעדיין חמה

א. קטימת האש בזמנינו ע"י כיסוי האש והכפתורים נזהגים להניח טס מתכת ע"ג האש שבכירת הגז, וע"י נחשבת האש לקטומה, וכן צריך לכסות את הכפתורים שבהם מכוונים את מידת הלהבה^ל. וצריך לכסות את כל האש בפח, ומ"מ מותר לכסות בכיסוי שיש בו נקבים שהאש נראית דרכם^ל.

ב. פלטה חשמלית - פלטה חשמלית שאין בה כפתורים להגדיל ולהקטין את החום,

א. עיין בשו"ת שבט הלוי ח"א סימן צ"א, שדן בזה עם מרן החזו"א זצ"ל דדעתו כמ"ש בספרו (סימן ל"ז סק"ט) דמה שנתבאר בסימן רנ"ג ס"ג שכיסוי קדירה ריקנית נחשב לגוף, הוא בקדירה ריקנית בדווקא, לפי שהוא שינוי מדרך הבישול וגם ממעט את החום הרבה, אבל כיסוי שדרכו בכך ואינו ממעט את החום כ"כ הוא בכלל על גבה באינה גוף שכתב הטור דהיינו שנותן ע"ג כיסוי שעל חללה (והוא מרש"י ל"ז א' ד"ה מהו) [וע"ע בביאור הלכה רס"י רנ"ג] עכ"ד, ובשה"ל כתב דנראה דעיקר ההיתר של הגמ"ר בקדירה ריקנית הוא לפי שמכסה את האש חשיב היכרא, וא"צ למעט את החום, ומ"ש הטור דכיסוי הכירה לא מהני, היינו הכיסוי הרגיל, אבל במניח דבר שאין דרכו להיות שם מותר. ושכ"כ לדינא בשו"ת מהר"ם שיק או"ח סימן קי"ז (אלא דלא ניחא ליה לשה"ל במ"ש המהר"ם שיק שטעם כיסוי הקדירה אינו משום היכר אלא כדי שתהא האש מכוסה, וכתב דהטור שאוסר מיירי בכיסוי שאינו מכסה כל חללה אבל בכיסוי המכסה כל חללה מותר גם בכיסוי הרגיל, דהמג"א ס"ק ל"א ר"ל שבהפסק מעזיבה סגי, ורק דמסיק דצריך להיכר שיניח ע"ג התנור שום דבר להיכרא, ומוכח דבזה די, ומהר"ם שיק נראה דכתב זה רק בדרך לימוד זכות) ומלבד כ"ז קיל בזמנינו מזמן הש"ס שגם במגולה א"א לחתות כלל במקום האש אלא במקום הכפתורים, ואם הופך הכפתורים לכיוון הקיר או שקשרן א"כ גם באש מגולה חומרא היא, ודי לנו אם מכוסה בכיסוי שאינו רגיל להיות שם, את"ד.

ב. בשו"ת שבט הלוי ח"ג סימן מ"ט חזר וכתב דבעינן תרתי היכר וכיסוי האש, וצריך שתהא האש מכוסה לגמרי, ואף שבזמנינו א"א לחתות במקום האש רק במקום הכפתורים וא"כ העיקר שיהיו הם מכוסים להיכר, מ"מ למעשה אין מקילים בזה כשהאש מגולה וכני"ל, אבל כשיש נקבים בפח שהאש נראית דרכם אין שום איסור. [וכ"כ בשו"ת זרע אמת (לר' ישמעאל הכהן) ח"ג או"ח סימן כ"ו דבמעט נקבים חשוב כמכוסה].

ג. [וע"ע בשבט הלוי ח"ה סוף סימן ל' שכתב כן לגבי נ לויסות החום].

ד. עיין בחזו"א סימן ל"ח ס"ק ב' דאין להעמיד בערש וקטומה שעומדת להדלק ע"י שעון, אם הקדירה אינה כמו שאסור להשהות תבשיל כזה מערש על כירה והשהה צריך להסירה דאין האיסור תלוי במעשה העו הקדירה על הכירה בשבת. ומשמע שם שאם הכירה מדינא אמנם למעשה מורים להחמיר בזה לכתחלה, [ו ח"ד סכ"ו כ"ז, וח"ח כ"ט א', ועיין בספר מתא דירוש ח"ה שכתב, שמעתי מאמ"ו הגאון חתם סופר שמופ ללמוד תורה בליל שבת ורצו לשתות קאווע חם, חדשו עצים דקים זע"ז, והעמידו עליהם קדירה של קאווע האלו לונט ושמוה תחת העצים והדליקו אותו בק מהבהבת עד ב' שלישי הלילה ואז נגעה בחוט גפרית הקאווע, ואע"ג דאם עושים כן בשבת חייב מ"מ לא וע"ש].

ה. בשו"ע סימן רנ"ג ס"ה איתא דמותר להניח תבשיל ש חמין לפי שאין דרך בישול בכך, ע"כ מותר להניח ע" שאין הדרך להניח ע"ג מאכלים לחימום, אבל על לחימום אף שאין מבשלים עליה אין להניח^ל.

ו. בשו"ת שבט הלוי ח"א סוף סימן צ"א הביא שהחזו" הכירה קדירה שעמדה ע"ג קדירה ואסר להניחה גם ע

מ.ה.ג.ל.ו.

מ.ה.ג.ל.ו. ט

מ.ה.ג.ל.ו. ט

מ.ה.ג.ל.ו. ט

6

ת שבת

שהיה וחזרה

אש והכפתורים נוהגים להניח טס מתכת ע"ג ש לקטומה, וכן צריך לכסות את הכפתורים וצריך לכסות את כל האש בפח, ומ"מ מותר נראית דרכם.² אין בה כפתורים להגדיל ולהקטין את החום,

שדן בזה עם מרן החזו"א זצ"ל דדעתו כמ"ש בסימן רנ"ג ס"ג שכיסוי קדירה ריקנית נחשב לפי שהוא שינוי מדרך הבישול וגם ממעט את ואינו ממעט את החום כ"כ הוא בכלל על גבה ע"ג כיסוי שעל חללה (והוא מרש"י ל"ז א' ד"ה עכ"ד, ובשה"ל כתב דנראה דעיקר ההיתר של כסה את האש חשיב היבוא, וא"צ למעט את מהני, היינו הכיסוי הרגיל, אבל במניח דבר דינא בשו"ת מהר"ם שיק או"ח סימן קי"ז (אלא ש שיק שטעם כיסוי הקדירה אינו משום היכר דהטור שאוסר מיירי בכיסוי שאינו מכסה כל מותר גם בכיסוי הרגיל, דהמג"א ס"ק ל"א ר"ל דצריך להיכר שיניח ע"ג התנור שום דבר ק נראה דכתב זה רק בדרך לימוד זכות) ומלבד נולה א"א לחתות כלל במקום האש אלא במקום וון הקיר או שקשרן א"כ גם באש מגולה חומרא זו רגיל להיות שם, את"ד.

וכתב דבעינן תרתי היכר וכיסוי האש, וצריך בזמנינו א"א לחתות במקום האש רק במקום זכוסים להיכר, מ"מ למעשה אין מקילים בזה בים בפח שהאש נראית דרכם אין שום איסור. (כהן) ח"ג או"ח סימן כ"ו דבמעט נקבים חשוב

דינה ככירה גרופה וקטומה¹.

הנחת תבשיל בער"ש ע"ג כירה שתדלק בשבת ע"י שעון - אין להניח לכתחילה בער"ש תבשיל ע"ג כירה שעומדת להדלק בשבת ע"י שעון, ואפילו אם הכירה גרופה וקטומה, והמאכל יבש ומבושל כל צרכו¹.

הנחת מאכל בשבת ע"ג פלטה ורדיאטור - אין לשים מאכל לחימום ע"ג פלטה חשמלית בשבת אבל מותר להניח מאכל לחימום [כשאין בו משום בישול - כגון יבש שנתבשל כל צרכו, או לח כשלא נצטנן לגמר] ע"ג רדיאטור חשמלי העומד לחימום הבית ולא לבישול¹.

ב' קדירות זו על זו - הנחת העליונה על הכירה - העמיד מער"ש קדירה ע"ג קדירה ובשבת הסיר התחתונה, לא יתן העליונה ע"ג הפח שע"ג הכירה. אבל מותר ליתן קדירה ריקנית ע"ג הפח וליתן עליה הקדירה. (אם הקדירה מבושלת כ"צ. ואם יש תבשיל לח בקדירה מותר רק בתנאי שעדיין חמה במקצת)¹.

[וע"ע בשבט הלוי ח"ה סוף סימן ל' שכתב כן לגבי מיחם חשמלי שאין בו כפתורים לויסות החום].

ענין בחזו"א סימן ל"ח ס"ק ב' דאין להעמיד בער"ש קדירה ע"ג כירה שאינה גרופה וקטומה שעומדת להדלק ע"י שעון, אם הקדירה אינה מבושלת כ"צ מחשש שמא יחתה כמו שאסור להשהות תבשיל כזה מער"ש על כירה דולקת שאינה גו"ק, ואם עבר והשהה צריך להסירה דאין האיסור תלוי במעשה העמדה של הקדירה אלא במציאות הקדירה על הכירה בשבת. ומשמע שם שאם הכירה גרופה וקטומה מותר. וכן הוא מדינא אמנם למעשה מורים להחמיר בזה לכתחלה, [וכ"כ להחמיר בשו"ת מנחת יצחק ח"ד סכ"ו כ"ז, וח"ח כ"ט א', ועיין בספר מתא דירושלים על הירושלמי בפ"ק דשבת ה"ה שכתב, שמעתי מאמ"ו הגאון חתם סופר שמופלגי תורה דק"ק פפד"מ שעמדו ללמוד תורה בליל שבת ורצו לשתות קאווע חם, חדשו להם דבר חכמה והעריכו מע"ש עצים דקים זע"ז, והעמידו עליהם קדירה של קאווע קר ושמו תחת העצים הדקים האלו לונט ושמוה תחת העצים והדליקו אותו בקצה האחרון שלה והלונט היתה מהבהבת עד ב' שלישי הלילה ואז נגעה בחוט גפרית ונדלק והודלקו העצים ונתחמם הקאווע, ואע"ג דאם עושים כן בשבת חייב מ"מ לא חשו משום דקיי"ל כב"ה עכ"ד וע"ש].

בשו"ע סימן רנ"ג ס"ה איתא דמותר להניח תבשיל שאין בו משום בישול ע"ג קדירה חמין לפי שאין דרך בישול בכך, ע"כ מותר להניח ע"ג רדיאטור העומד לחימום כיון שאין הדרך להניח ע"ג מאכלים לחימום, אבל על פלטה חשמלית שמניחים ע"ג לחימום אף שאין מבשלים עליה אין להניח¹.

בשו"ת שבט הלוי ח"א סוף סימן צ"א הביא שהחזו"א (בסימן ל"ז) אסר להניח ע"ג הכירה קדירה שעמדה ע"ג קדירה ואסר להניחה גם ע"ג קדירה ריקנית דהוה כמשהה

שמירת שבת כהלכה

כיריים ופלטת השמליות

כד. כל כירה חשמלית נחשבת לאש מגולה, גם אם חוטי החשמל מכוסים (ע) (עיין לעיל סעיף יח), ולכן אסור להחזיר עליה כלי המכיל תבשיל, אלא אם כן הכירה מכוסה (באובסט וכדו').

כה. אולם פלטת חשמלית מיוחדת לשבת (טשולנט-פלטת) המיועדת לשמור על חום המאכל שעליה ואין רגילים לבשל עליה וגם אי-אפשר להגדיל את מידת החום שלה, אינה טעונה כיסוי נוסף, ומותר להחזיר עליה את הכלי (עא), והוא שימלא אחרי שאר התנאים הנוכחים לעיל סעיף יח. אבל אין ליתן עליה לכתחילה בשבת קדירה שיש בה תבשיל, אפילו הוא מבושל כל צורכו, אפילו אם כוונתו רק להפיג צינתו (עב).

באשר לכיסוי הקדירות שעל הפלטה בשמיכות — ראה להלן סעיפים סה-סו. ובאשר להעברת קדירה ממקום חם פחות שבפלטת החשמלית למקום חם יותר — אין להתירה אלא אם כן התבשיל שבה מבושל כל צורכו, וכפי שמבואר לעיל סעיף כב. דין זה מצוי בקדירה אשר הכינו בה חמין לשבת, והשעועית אינה מבושלת עדיין כל צורכה, או בחמין שיש בהם עצמות של עוף, וכדלעיל סעיף יח (ד).

כו. אוכל מבושל, בערב שבת מותר ליתן אותו על גבי כירה חשמלית בשעה שהיא אינה מופעלת, אף כשהיא מחוברת לשעון שבת שיחבר את ההרם בשבת, והוא שתהיה הכירה מכוסה (באובסט וכדו') (עג). אבל בשבת עצמה אסור ליתן התבשיל עליה, אפילו בשעה שאין הכירה מופעלת, אפילו כשהיא מכוסה (עד). אבל מותר לומר לנכרי לעשות כן, בשעה שהכירה איננה מופעלת, אף אם אינה

מיושטין שליטי"א על הלכות שבת" ח"ד סי"ק מא. (ט) חזו"א סי' לח סי"ק ב, ועיין סי' רנג במ"ב סי"ק פא בשם מהר"ל, וע"ע שו"ת הר צבי ארי"ח סי' קלו. 7 (עא) שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליטי"א, ונימוקו עמו, דבזה שמעמיד מערב שבת את הקדירה על פלטה כזאת הר"ז חשיב כקטומה, וגם לא שייך הטעם של שמא יחתה, כיון שאין הפלטה מיועדת לבישול, וגם אי"א להגדיל את מדת החום שלה, ודינה כקש וגבבא שמותר אף להחזיר, ועיין בס"י ערה סעי' א בביה"ל ד"ה לאור הגו, כי שם הוא מתיר לקרוא לאור מנורת נפט, באופן שאין החשש שמא ירבה אורו, וגם עושה היכר צ"י גייר שכתוב עליו שבת קודש ואסור להטות, ע"ש, וגם כאן יש לו היכר שעצם השימוש בפלטה הזאת הוא רק לשמור על חום התבשיל בשבת, ואין רגילים לבשל עליה, ועיין עוד ב"קול תורה" א"ר תשכ"ג תשובה מהגרש"ז פראנק זצ"ל, שו"ת הר צבי ארי"ח סי' קלו ושו"ת אגרות משה ארי"ח סי' צג ד"ה והנה יש טעם. (עב) דלא התירו אלא החזרה ולא ליתן עליה לכתחילה. ושמעתי מהגרש"ז אויערבך שליטי"א, דיש לדון במיתקן כזה אשר מופעל בטרמסטאט כזה, אשר נכבה אם החום מתקרב לשיעור שהי"ב, אם מותר להעמיד מאכל על המיתקן בשעה שאינו מודלק הואיל וגם לאחר שנולק לא יגיע ליס"ב. (עג) חזו"א סי' לח סי"ק ב, ועיין שו"ת מלמד להועיל אה"ע סי' נח (וראה מה שכתב ע"ז זקני, הרב מקסינגן זצ"ל ב"אוצר החיים" שנתון תרפ"ט דף 199), וספר מתא דירושלים על הירושלמי (מועד דף יא) בשם רבו הח"ס, הר צבי, ס"ל הרים מלאכת מבשל סי"ק ג בשם הגרש"ז אויערבך שליטי"א (ועיין ביאור הדברים בהסכמת הגרש"ז שליטי"א לספר "שומר שבת") וספר "יסודי ישורון" חלק ג דף מב, וע"י עוד שו"ת חלקת יעקב חלק א סימן נו וארחות חיים סי' רנה סי"ק א. (עד) שם בחזו"א, ועיין סי' רנג סעי' ה ברמ"א ובמ"ב סי"ק ק,

מכוסה, והוא שהתבשיל וכמבואר להלן פרק כז. כירה חשמלית החשמל בחג, מותר חומה (ראה להלן פ בדרך כלל, על ידי כה. מותר לסגור מהם (עו); ואם אפשר כה. תנור גז שחונ צורך שהוא, שכן פו ל. בירט מותר לו את התבשיל ולסג לשם הוצאת התבש ועיין שערם מצוינו או"ח סי' קלו, ע"ש, שצריך עוד פעולה ג הקדירה אל האש דיו פ"י"ג הערה ק"ג, ועי כי שם רק מגדיל או חלקת יעקב חלק א כס"י שח סעי' ו ברו גם פרימוס שכבה, ועיין להלן פ"כ"ב חו אליה, ג והלהבה ג שמחה סי' לו, ודין חלקית. ושמעתי מו גם לחוש לכך שעי' יגיע עכשיו ללהבה מתכוין לכך וגם א הלהבה גוילה מיד, הגריא"ה הרצוג זצ שהלהבה גוילה ע מחקטנת ע"י סגירו וא"א לבשל בתנור, ד"ה כך, ועיין להלן לא חשיב כמכוין לא נעשית תיכף פ בספר הזכרון הני' במקום הפסד (עיין סי"ק כג ושע"צ נ

הרה"ק ל' יגוא"ז ש"ג נ"י י"ר. זצ"ל

ונפל. אך ראיתי בשו"ת אג"מ ח"ד סי' עד אות ל דאוסר בנפל הפח, ושאני קטמה והובערה ונתלבתה דיש עדיין קצת היכר. ומיהו לקרות לאור הנר לאחר שנפל הנייר שתלאו להיכר מבעוד יום מסתבר דודאי אסור.

הערה חרשה סעיף יז

מסתבר דאף אם עמד באיסור בשוגג ע"ג האש שאינה גרופה, מ"מ מותר להסיר ולהעמיד ע"ג גרו"ק. וכ"ש כשעמד בהיתר על האש כמו דוד מים שרתח, דאף שאסור להחזירם למקומם מ"מ אין זה כמעמיד מחדש, ומותר להעמידו ע"ג גרו"ק.

הערה נד

אחרי שליט"א, להוסיף: דאפשר שטוב להחמיר.

הערה ס

אחרי דאי הוי חשיב חצי שיעור להוסיף: איך רבים נוהגים להניח פח או אזבסט בשבת על האש כדי לקטום בו את האש, הרי מחמם את המתכת ואסור משום מבשל שהרי יגיע ליד סולדת ואסור משום חצי שיעור, וגם ...

סעיף כ

בסוף הסעיף להוסיף:

שתי קדירות העומדות ע"ג האש, בקדירה אחת נמצא התבשיל המיועד לערב, ובקדירה שניה התבשיל המיועד לבוקר, טעה והסיר את הקדירה עם התבשיל המיועד לבוקר, מותר להחזירה ע"ג האש המכוסה, ובתנאי שהאוכל שבה היה מבושל כ"צ ולא נצטנן לגמרי (*).

(* דבכה"ג שטעה ודאי יש לסמוך על דברי הר"ן, סי' רנג סע' ב ברמ"א, וי"ל דהוה כדעתו להחזיר, כיון שלא כוון כלל להוריד קדירה זו מע"ג האש, וכן שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א.

הערה סט

לפני ודוגמא לדבר להוסיף: ולא דמי לספקו של הרע"א לעיל הערה נ, דשאני התם שהרי נוטלו על דעת שלא להחזיר, ולאידך גיסא הרי התם בעמוד והחזר קאי דהרי זה שהסיר לאו בעלים הוא, ומ"מ נראה דבנידון דידן שרי.

שם. בסוף אחרי תיבת ע"ש להוסיף: ואף שאין לדמות אותה הטמנה למחזיר על האש, מ"מ רואים שאינו וכו'.

הערה עא

לפני ועיין עוד להוסיף: וגם אפשר שזה דומה למעזיבה שמבואר במ"ב סי' רנג ס"ק פא שזה רק להחזיק חום ומותר ליתן בשבת אפי' לכתחילה כשהתבשיל עדיין חם. ומה שמצריכים להניח קצת דבר המפסיק הוא רק

כדי שלא יבואו לחתות ובפלטה הרי אין שום חשש של ד"ה ויזהר, וא"כ אף שיתכן שמותר, מ"מ טוב להחמיר קרקע שפיר שרי להחזיר.

סעיף כו

יש להוסיף בהערה חרשה: וצריך להזהר לא להוריד ול גם לפני שהשעון הדליק, אפילו אם התבשיל מבושיל שמותר לסלק מהכיריים ולהחזיר כדי שיתבשל אח"כ ב

הערה עו

להוסיף בסוף: וגם נראה דחשיב רק כסותם נקב למ הדולק דלא חשיב כלל מבעיר.

הערה פו

בסוף לפני עכ"ד להוסיף: מצד הסברא נראה דהטעם בנתבשל כ"צ, הוא מפני שבעיני הבריות אין ההגסה לטעות ולהגיס גם בפחות מיד סולדת, או אפילו ל בישול כל צרכו. ולפי"ז מיושב כל מה ששאלנו עליו, ו שעל הרא"ש בפ"ג אות טו, ועכ"פ משי"כ הכלבו עדיין שכמה מהראשונים והאחרונים חולקים על זה.

הערה צב

אחר תיבת "כוי" להוסיף: גם על האש נקטינן דאין ביי שייך...

הערה קג

להשמיט תיבת "ומלח", ולכתוב: ...פלפל איכא דלא וכו', ומ"מ אינו מוקצה.

הערה קט

לאחר תיבת נולד להוסיף: משום דחשיב כאוכלא דא

הערה קיא

במקום "הויל כשהייה", לכתוב: הויל כהעמדה.

הערה קיב

שם. אחרי "ושמעתי מחכ"א" למחוק עד "ובביה"ל זה: דדוקא אם העמיד את הקדירה הריקנית ע"ג אש גוי"ק, אבל אם האש כבר מכוסה ומעמיד את הקד הבישול, עדיף טפי, ושרי לכו"ע אף שהקדירה ריק

שנינו שגור נהלטה
תיקונים ומלואים
מהוא מהחמור

תיקונים ומלואים הרב"ל ר' שלמה זלמן אויערבאך
מקומו נהלטה שגור
מאי
הרב"ל ר' גושן ישיה נויג'ר (צ"ח)

כדי שלא יבואו לחתות ובפלטה הרי אין שום חשש של חיתוי, וע"ש בביה"ל ד"ה ויזהר, וא"כ אף שיתכן שמותר, מ"מ טוב להחמיר. אך אם הניחו ע"ג קרקע שפיר שרי להחזיר.

סעיף כו

יש להוסיף בהערה חדשה: וצריך להזהר לא להוריד ולהחזיר את התבשיל גם לפני שהשעון הדליק, אפילו אם התבשיל מבושל, שהרי לא מצאנו שמותר לסלק מהכיריים ולהחזיר כדי שיתבשל אח"כ בשבת.

הערה עו

להוסיף בסוף: וגם נראה דחשיב רק כסותם נקב למנוע נזילת שמן מנר הדולק דלא חשיב כלל מבעיר.

הערה פו

בסוף לפני עכ"ד להוסיף: מצד הסברא נראה דהטעם שהגסה אסורה אפי' בנתבשל כ"צ, הוא מפני שבעיני הבריות אין ההגסה נראית כמבשל ויבוא לטעות ולהגיס גם בפחות מיד סולדת, או אפילו לאחר שהיס"ב, לקרב בישול כל צרכו. ולפי"ז מיושב כל מה ששאלנו עליו, ועיין בתפארת שמואל שעל הרא"ש בפי"ג אות טז, ועכ"פ מש"כ הכלבו עדיין תמוה מאוד וכידוע שכמה מהראשונים והאחרונים חולקים על זה.

הערה צב

אחר תיבת "כי" להוסיף: גם על האש נקטינן דאין בישול אחר בישול, ולא שייך...

הערה קג

להשמיט תיבת "ומלח", ולכתוב: ...פלפל איכא דלא חזי להו לאכילה רק וכו', ומ"מ אינו מוקצה.

הערה קט

לאחר תיבת נולד להוסיף: משום דחשיב כאוכלא דאיפרת.

הערה קיא

במקום "הו"ל כשהייה", לכתוב: הו"ל כהעמדה.

הערה קיב

שם. אחרי "ושמעתי מחכ"א" למחוק עד "ובביה"ל שם"; ולכתוב במקום זה: דדוקא אם העמיד את הקדירה הריקנית ע"ג אש גלויה כדי לתת לה דין גו"ק, אבל אם האש כבר מכוסה ומעמיד את הקדירה כדי לשנות מדרך הבישול, עדיף טפי, ושרי לכו"ע אף שהקדירה ריקנית. וא"כ הה"נ לגבי

דאוסר בנפל הפח, ושאני ומיהו לקרות לאור הנר זבר דודאי אסור.

שאינה גרופה, מ"מ מותר ר על האש כמו דוד מים זה כמעמיד מחדש, ומותר

ביים נוהגים להניח פח או ג, הרי מחמם את המתכת משום חצי שיעור, וגם ...

זת נמצא התבשיל המיועד זעה והסיר את הקדירה עם ז המכוסה, ובתנאי שהאוכל

סע' ב ברמ"א, ו"ל הוה כדעתו , וכן שמעתי מהגרש"ז אויערבך

על הרע"א לעיל הערה נ, ר, ולאידך גיסא הרי התם יא, ומ"מ נראה דבנידון דידן

אין לדמות אותה הטמנה

מעזיבה שמבואר במ"ב סי' תן בשבת אפי' לכתחילה קצת דבר המפסיק הוא רק

[ב]

7 פלטה חשמלית - הנחה על גבה בתחלה בשבת

[לשון השאלה: בשמירת שבת כהלכתה פרק א' הערה ע"א, התיר מרן שליט"א להחזיר בשבת מאכל שאין בו איסור בישול (דהיינו שנתבשל כ"צ ועדיין לא נצטנן ודבר יבש אף אם נצטנן כבר) ע"ג פלטה חשמלית שאינה מיועדת לבישול(סה) אלא

אור הפנינים

דאסור להרים את הנצרה לכאורה ה"ה דאסור להפסיק את הצלצול. ועיין גם בשו"ת באר משה ח"ג סי' ס"א אות ז' שלא רצה להקל בזה, מטעם מוקצה, (ועיי"ש בפירות הנושרין), וכן הביא בפסקי תשובות סי' של"ח בשם חשב האפור ח"ג סי' י"ב הנדמ"ח לאסור מטעם מוקצה. ועיין מנחת שלמה סי' י"ג ד"ה גם.

ועיין בספר שבות יצחק ח"ב עמ' רסה שהביא לענין שעון הפועל ע"י סוללות (בטריה) שהפסקת הצלצול אסורה בשבת כיון שנעשה ע"י הפסקת מעגל החשמל ולפמ"ש החזו"א סימן נ' סק"ט הפסקת מעגל החשמל יש בה משום סותר.

ולפי המבואר בדברי מרן זצ"ל במנחת שלמה הנ"ל דאף שעון מיכני אסור להחזו"א להרים את הנצרה א"כ לכאורה ה"ה להפסיק את הצלצול אסור אף בשעון מיכני וכנ"ל.

עוד כתב בשבות יצחק שם (בעמ' רסד) בשם הגר"ש אלישיב שליט"א שכיון שמצוי שטרם שניעור לגמרי שולח ידו להפסיק הצלצול יש לחוש שיעשה כן גם בשבת ולכן לא יניחנו בלילה בסמוך לו כדי שליחת ידו, או ידביק על הכפתור באופן שמעכב הלחיצה עליו.

ויש להדגיש שכל הנידון הוא לענין

השימוש בפלטה הזאת הוא רק לשמור על חום התבשיל ואין הגילים לבשל עליה, וגם אי אפשר להגדיל את מרת החום, ומשמע מדבריו שם דיש היתר רק של חזרה ולא של הנחה בתחלה.

ולכאורה יש להעיר למה לא יהא מותר להניח בתחילה מאכל שאין בו איסור בישול כיון דלא מיחזי כמבשל, וכן משמע באגרות משה אורח חיים חלק ד' סימן ע"ד עניני בישול אות ל"ה, דאם אי אפשר לבשל שם מותר אף ליתן בתחילה].

נראה דמכל מקום להעמיד בתחילה אסור, כיון שזה מקונן כשיעור שהיד סולדת בו(סו). L

[ג]

מיטולים, השימוש בהם בשבת

[לשון השאלה: מה דעת מרן שליט"א בנוגע לשימוש במיטולים בשבת למעשה].

בענין מיטולים קשה לי לכתוב(סו*) ורק בנוגע לפלסח

אור הפנינים

מצויים כאלו שאפשר לבשל עליהם בתחלה (כנראה ע"י השהות הרב שעל הפלטות) וגם יש בני אדם שנותנים עליו טשאלניט חי מער"ש ומתבשל שם (ופעמים אם נותנים טשאלניט מבושל, מתאדים המים מחמת רוב חומו ונשרף), וא"כ פלטות כאלו חמורים יותר גם לענין חזרה בשבת. ועיין במאה"ש סימן י בכיורוי הלכה ס"ק כו שהארכנו בהבאת דעת גדולי דורנו בפלטות למיניהם.

(סו) ועיין בתיקונים ומילואים לשש"כ שם שכתב רק דטוב להחמיר שלא ליתן בתחלה עיי"ש נימוקיו, (וסיים דאם כבר היה על האש ורק הניחו ע"ג קרקע שפיר שרי להחזיר. כ"נ הכוונה בדבריו המקוצרים שם עיי"ש).

ובמיוחד יש להדגיש שכל הנידון כאן הוא בשעון כזה שלא נכתבת או נמחקת שום אות או מספר וכדומה ולא נדלקת ולא נכבית שום נורה בהרמת והורדת הנצרה (כפי שמצוי בשעונים דיגיטאליים חדישים).

(סד) כן אמר לי בנו הג"ר ברוך אויערבך שליט"א שכיוון השעון לשעה המיועדת לצלצול והרמת הנצרה הכל עשה בער"ש, (אף שעיי"ז צלצל השעון גם בתחלת הערב).

(סה) לתשומת לב - בפלטות דהיום

מאור השגה חזק כ
הר"ל ר' משה מאיר יאזר שליט"א

111

השימוש בפלטה הזאת הוא רק לשמור על חום התבשיל ואין רגילים לבשל עליה, וגם אי אפשר להגדיל את מרת החום, ומשמע מדבריו שם דיש היתר רק של חזרה ולא של הנחה בתחלה.

ולכאורה יש להעיר למה לא יהא מותר להניח בתחילה מאכל שאין בו איסור בישול כיון דלא מיהוי כמבשל, וכן משמע באגרות משה אורח חיים חלק ד' סימן ע"ד עניני בישול אות ל"ה, דאם אי אפשר לבשל שם מותר אף ליתן בתחילה].

נראה דמכל מקום להעמיד בתחילה אסור, כיון שזה מקום שאפשר גם לחמם שם כשיעור שהיד סולדת בו(סו).^L

[ג]

מיטולים, השימוש בהם בשבת

[לשון השאלה: מה דעת מרן שליט"א בנוגע לשימוש במיטולים בשבת למעשה].

בענין מיטולים קשה לי לכתוב(סו*) ורק בנוגע לפלסתר נכתב בשמירת שבת

אור ה פ נ י נ י ם

ויצויין שמכתב דנן בתראה.

(סו*) ועיין בזה במנחת"י ח"ח סימן לא ח"ט סי' מא וח"י סי' לב, שבט הלוי ח"ה סי' לא אות ב, א"נ ח"ז סי' לא, ח"ז סי' לד לה, ח"י"ב סי' יא וח"י"ג סכ"ה, ציץ אליעזר חט"ז סי' ו, שלמי יהודה פ"י ס"ק נח נט, שש"כ פט"ו ספ"א, מגלת ספר סימן כג.

[ואגב, נציין דבספר תורה לשמה סימן ק דן לענין הפרדת כיסים ארוגים שמדבקין שפתי הכיס זכ"ו בדבק קל כדי שיהא הפתח סתום לסימן שלא נשתמשו בו עדיין, והוא נפתח בנקל, ועיי"ש שלא דן כלל מענין חשש קורע, אולי משום קלות ההדבקה והפתיחה. והדבר צריך ביורר ועיון לענינינו, ומראה מקום אני לך].

מצויים כאלו שאפשר לבשל עליהם בתחלה (כנראה ע"י השהות הרב שעל הפלטות) וגם יש בני אדם שנותנים עליו טשאלני"ט חי מער"ש ומתבשל שם (ופעמים אם נותנים טשאלניט מבושל, מתאדים המים מחמת רוב חומו ונשרף), וא"כ פלטות כאלו חמורים יותר גם לענין חזרה בשבת. ועיין במאה"ש סימן י בכירורי הלכה ס"ק כו שהארכנו בהכאת דעת גדולי דורנו בפלטות למיניהם.

(סו) ועיין בתיקונים ומילואים לשש"כ שם שכתב רק דטוב להחמיר שלא ליתן בתחלה עיי"ש נימוקיו, (וסיים דאם כבר היה על האש ורק הניחו ע"ג קרקע שפיר שרי להחזיר. כ"נ הכוונה בדבריו המקוצרים שם עיי"ש).

לא בשעון
זה פשוט
כ"ט ובהע'
יון פרק מז
מכתבו אלי
: טז אות ב.

ונצרה), מה
ונים, ישנם
שה פעולת
אה פעולה
מונע שיהא
זמן) וישנם
נשה פעולת
ון דיגטאלי
גילים) לפי
דל לענינינו

הנידון כאן
או נמחקת
ולא נדלקת
מת והורדת
דיגיטאליים

הגר ברוך
שעון לשעה
הנצרה הכל
צלצל השעון

פלטות דהיום

אותן (עיון מ"צ שם סק"ט), וגם בניד"ד הקרירות
 הקרה רק משמר המאכלים הטובים שישרו טובים
 ולא יתקלקלו מחמת החום. ויותר מזה דאפילו בין
 שנין במים לא נאסר המים רק כשהיון כי הם
 וכוונתו כי לגנו, אבל אם היון כי לון ולא נתן
 במים אלא כדי לשמור לינתו ושלא יתחמם, המים
 כשרים (ע"ה צ"ע דמשק חלועזר וא"צ סק"י כוצא
 במ"צ סק"ט). ואל תקשה מהא דאיתא במג"א (סי
 ק"ם סק"ב) דאם שרה ירקות כמושים במים כדי
 שלא יכמשו המים פסולין דמיקרי מלאכה, עיון
 צספר יבושע (להגאון מטארנפאל, אין הספר הח"י
 כעת לניין בדיוק המקום). דשאי ירקות שהמים
 עושין פעולה בהירקות שיחזרו ללחחותן קלת יותר
 ממה שכו משא"כ בדגים שאין המים מוסיפים
 חיות להדגים. ובחמת אם הירקות הן לחות ורעננים
 ולא נתן במים אלא כדי שיטמדו לחוחותן יש
 מקילין שצב"ג המים כשרים לנטי (עיון במ"צ שם
 סק"ה וברשיב סק"א וא"צ סק"ג וחיי"א כלל ס"ג
 ומח"כ ויד אפרים סק"ב), אבל בניד"ד לכר"ע שרי
 המים שזבו מהקרה ופשוט.

וגם רפויים וננקל להפרקן ושוב צבח גזרח מגלגלים
 ונגמרים לחוטי לילית, עיון בתשו' מחזה אברהם
 ח"א סי' ג' ובמהרש"ג (ח"צ סי' ע"ו) וזקן אהרן
 ח"א (סי' צ' ד') ובתשו' מנחת יצחק ח"ב סי' כ"ו
 שהאריכו בזה ומסקנת המנח"י דקשה להקל
 ובשעבד"ח יש לו להמיקל על מי לסמוך עי"ש, ועיון
 עוד במנח"י (ח"צ סי' ל"ז-ל"ט) ובתשו' מהר"י
 שטייף (סי' ל"ו) כ"ל (סי' י' וי"א) ובשו"ת דברי
 חיים (וואלעטין סי' צ') ברית אברהם (אר"ח סי'
 ה') ושו"ת אחיעזר (ח"ג סי' ס"ט) שו"ת הפארת
 יוסף (סי' א'), ובדאי הדין נותן שלא להקל כלל
 בשאלות אלו והע"צ. אבל בודאי מי שמיקל בעשיית
 לילית על ידי מכונה אין לגטור בו כי הרבה גדולים
 מקילים שא"ל כלל כח גזרח עיון בספרים שזיינתי
 לעיל, ועתה מלאתי בתשו' שצט הלוי ח"א חאר"ח
 סי' כ"ו לאסור ככל דברי וגם בתשו' הפארת אדם
 (סי' צ') אוסר וכן נכון מאוד לנהוג כמו שכתבתי
 לעיל, ניפון הלמר יש להכשיר ע"י מכונה על תקטרי
 (עיון בתשו' חבלים בנתימים) (ח"ג סי' א').

מאת החכמה 1234567

*

סימן ב

נשאלתי אם שרי ליטול הידים לסעודה מקרה של המקרה (פרידזשערער).

השבתי להתיר דהקרה לא נקרא נעשה בו מלאכה ולא נקראו שופכים שהמים יהי' פסולין לנטי.

*

הדבר פשוט דכלא הקרה רק מקרה אויר במקרה
 (פרידזשערער) ואין הקרה צה צנגיעה
 עם המאכל שמקרו שנימא שהקרה פעל ועשה
 מלאכתו לקרר המאכלים שלא יתקלקלו, וממילא
 אינם שופכים (עיון ידים ע"ה) וכזן. ולא דמי כלל
 למה שאיתא בש"ע (סי' ק"ם ס"צ), שמים שזינן
 יין המים פסולים לנטי שנעשה בו מלאכה, דשם
 המים נעשו צלוי שבו המאכל או משקה שצאים
 לקרר, משא"כ בניד"ד. ועוד דכלא הסכמת
 האחרונים (ע"ה ומג"א שם סק"ב) שאם נתן דגים
 חיים במים שלא ימותו, המים לא נפסלו, דזה לא
 מקרי מלאכה דאין המים פועלים בהם רק ששומרים

אח"כ ראיתי צב"ג חז"ן ח"י (סי' ר"ה) וח"י
 (סי' כ"ה) שהאריך בזה ובצי"א גם
 מתשו' כ"ל (סי' פ"ט), והגלע"ד כתבתי ששרי
 לנטי, ושוב מלאתי בתשו' כוכבי יצחק (ח"צ סי' י'
 אות צ') שצי"א כדברינו להחיר מתשו' קרן לרוד
 (אר"ח סי' מ"ו) ומעסקי השובה (סי' מ"ז)
 ומדע"ת (אר"ח סי' ק"ם) ומתשו' דברי מלכאל
 (ח"ה סי' רנ"ד), ובחמת כדברים פשוטים למזין.

סימן ג

נשאלתי תנור על תקטרי אם דינו כגרופה
 וקפומה וא"צ ליתן בלעך על
 הפלאטע העל תקטרי, והטעם כי הפלאטע מכסה
 חוטי העל תקטרי והוי כקפומה, או אין דינו
 כגרופה וקפומה כי דרכם להיות מכוסה תמיד וכן
 מבשלים עליו בימי החול ואין כאן שום היכר
 וצריך לכסות הפלאטע של התנור עם פח (בלעך)
 להכירא.

סימן ד

7 נשאלתי אם שרי ליתן מער"ש להשהות → מאכל שבת על פלאטע של שבת המחמם, היינו פלאטע שכל חוטי העלעקטרי מכוסים ונותנים עליו מערב שבת מאכלים שכבר נתבשלו כל צרכן, והפלאטע איננו חם כ"כ שיבשל אלא כדי שישמר המימתו של המאכל שהונח עליו.

או"ח החמ"ח

השבת שיש ב' מיני פלאטע (א) שא"א לבשל עליו, והמאכל איננו מתבשל כלל לעולם, אלא נשאר חם לערך קצת פחות מחום של העברת הקדירה מעל האש, היינו לערך מאה ותשעים פערנהייט, על פלאטע כזה שרי להשהות בלא שום כיסוי, (ב) פלאטע שחמו כ"כ גבוה שהמאכל מתבשל קצת לאט לאט ודרך הנשים להשתמש בפלאטע כזה גם בחול, להניח קדרה עם בשר וכיוצ"ב ומניחין עליו כשהולכין למלאכתם והמאכל מתבשל עליו לאט לאט באופן שכשחוזרין ממלאכתן המאכל נתבשל, וגם א"א שיקדיח תבשילין כי איננו מתבשל רק מעט מעט, בפלאטע כזה דרכי להורות להניח פח או נייר כסף כפול ולכסותו להיכרא ואם לא עשתה שום היכרא ושהה תבשיל עליו, או המורה פסק כן לכתחילה להקל להתיר להשהות גם על הפלאטע הב' בלא שום היכרא, יש לו על מי לסמוך בדיעבד. ולחניה בשבת מאכל קר על הפלאטע שרק משמר החום ג"כ בודאי אסור דהלא מכל מקום הפלאטע חם יותר מיד סולדת, והמאכל מתחמם יותר מהיס"ב, או עכ"פ כהיס"ב וזה אסור (עיין היטב סי' ש"ח).

ובכל פעם שמוחר להשכות על פלאטע עם הכירא או צלל הכירא תנאי קודם להחירא ולמעשה הוא, שצריך לדבק הכירא שטיי פותחין חוס העלעקטרי, כי ע"י אפשר להגביר או לפחות כח החוס, כדי שלא יגבירו או יפחתו כח העלעקטרי (וזכ דומה ממש לגזירת חז"ל שמה יחכה) בודאי שמה יכבה לא גזרין כי אין לנו לחדש ולגזור גזירות חדשות שלא נזכר בדברי חז"ל וכמו שצ"ח כוונת זה בגאון האמתית מקוטנא זל"ל בקונטרסו הנפלא חסדי חסדי (דף ל"ח) שכוונה מש"ס (ספ"ק דשנת) דלא חשבו חז"ל לגזירי שמה יכבה (וכבר

השבת בודאי ובודאי צריך לכסות הפלאטע של תנור עלעקטרי עם פח (בלעך) וחלילה להשהות עלי' מאכלי שבת בלי כסוי פח (בלעך) שאנו מתירין גם על האש ממש כמו אש של גז, כי בלא"ה אין שום היכר ועוד באופן שכן הדרך לבשל בחול, להשהות כן לכו"ע אסורין, וספרי האחרונים מלאים מזה (עיין תשו' פוטו"ד מהר"ק סי' קע"ה ובהשמטות שם ועי' גם בתשו' שו"ם מהר"ג ח"ג סי' ותשו' בית שלמה סי' נ"ה ושו"ת מהריא"ז עניזיל סי' מ"ו) באופן שאין שאלתינו סובל שום אריכות ופשוט מאוד (ולא דמי לדברי הגהו' קמוח"ז מרן הגרע"א סי' ש"ח על המנ"א סק"י עיין וחכן ועיין בביאור הלכה שם ס"ג).

ובודאי צריך לכסות הכפתור של התנור, או להסיר הכפתור אם אפשר, כדי שצטעות לא יחטו, להעלות האש או להקטין כפי הצורך, ודין זה שייך גם בתנורי גז, שצריך לכסות הצורג שלא יבא לטעות ולהזיזו, והגם שצרכי הפלטה כבר נעשה היכר, אבל כיסוי הפלאטע צלל כיסוי הכפתור הוי כאלו ג' רביעי מכל מה שצריך לכסות האש ולא כולו דלא מהני ולא סגי, וכבר דרשתי כן ברבים, ורבים עושים בדבר שאין מכסים אלא האש ולא הצורג, והוא טעות נחסרון ידיעה, והגם שכרבה פעמים הצאחי בקונטרס עלעקטריק (ח"א שצפרי צ"מ ח"י סוף סי' א') דברי הגאון מקופנא צפרי חסדי חסדי (צפופו) דלחשש שמה יכבה לא חיישינן והצ"ח ראינו גדולה לזה, אבל צהזת הצורג או הכפתור איכא גם לחשש שיעלה האש והוי כחיתוי גמור ממש גזירי שמה יחכה וכצ"ל. (ועיין לקמן סי' ד').

אבל אם מניח כלי סמוך לתנור הגעז או תנור העלעקטרי אז ח"ל לכסות לא הפלאטע ולא הכפתור כי זה גופא שהניח ככלי סמוך לו ולא עליו הוי היכר וסגי כמו שכ' המג"א (סי' ש"ח סקל"ח) ובמ"צ (סקל"ד).

פירות הנשרין להלכה:

אם צריך לכסות הכפתור של תנור עלעקטריק. — אם שרי ליתן קדירה סמוך לתנור העלעקטרי.

סימן ה

נשאלתי הניח בשבת תבשילו, שנתבשל כל צרכו מערב שבת, על תנור עלקטרי כשלא הי' זרם בחוטי העלקטרי והתנור לא דלק, ואחר זמן מה השעון הדליק העלקטרי, ועי"ז נתחמם התבשיל אם בדיעבד שרי לאכול בשבת או לא.

השבת בודאי אסור לעשות כן לכתחילה, והעושה דבר כזה עובר איסור גמור, ואפילו בדיעבד אסור לאכול התבשיל, אולם לצורך ילד קטן או במקום חולה אם כבר עשה, בדיעבד לעת צורך בשעה ר"ח לפי ראות עיני המורה המיקל יש לו על מה לסמוך.

הטעם שאסור לעשות כן דהוי בכלל אחד נוהג את הקדירה ואחד נוהג את הפטור אבל אסור (צ"ל דף ל"ד א') הוצא צמ"א (סי' ש"ח ס"ק מ"ב) ועיין רמ"א (סי' ר"ג ס"ב) שאסור לישראל ליתן על התנור בשבת כדי שיהיו אח"כ יסיק התנור, וטעמו ומקורו נגמ' צ"ל הר"ל (עיין צמ"א שם סקמ"א ועיין עוד צמ"א סי' ש"ח סק"ח), ועיין בהגב"י קמח"ז הגרע"א על דברי צמ"א (סי' ש"ח) דבר נשאל, אבל לדבריו אין שייכות לענייננו, מאחר שהעמידו התבשיל קר (שהולילו מהמקור).

ובדיעבד אם כבר עשה כן אם המאכל נאסר גם בדיעבד, הנה הרמ"א בשם התכ"ד ועיי"ש צמ"א הר"ל אוסרים בישראל שנתן על התנור ואח"כ הסיק בגוי התנור, וא"כ ה"כ צנידון דידן. אולם בס' תורת חיים (סי' ר"ג אות ס"ב) הביא מחשו' בית אפרים (א"ר"ח סי' כ"א) שחמה על דבריהם איך אפשר ללמוד כשגוי מסיק התנור אחר שהעמידו ישראל על התנור ממה שאיחא במס' צ"ל דכתם (צני"ב) איירי שישראל באו וכסיק התנור עיי"ש, והבטל חור"ח לא כי ישו' לקושי רק הביא ראי' להתכ"ד מפורס מלודא שג"כ פטור אבל אסור אם זמן רב אח"כ נכנס לבי עיי"ש, וצ"ל ח"ן צ"ל ח"ה או ממש שמלודתו שפרס ל' משא"כ צנידון התכ"ד בא גוי והסיק ואינו דומה כלל ועיינתי בחשו' בית אפרים שסומך להקל בדיעבד נכרי שהסיק התנור אח"כ עם שאר לודים

הזכרתי זה בקונטרס עלקטרי ח"א הודפס בספרי (באר משה ח"ו עיי"ש), אבל השעה הר"ל דשמה יעלה נח האש דומה ממש לגזירת חז"ל דשמה יחכה. ואין לומר ולהגביר האש דומה להבאה ע"ס להוסיף ע"ס על מה שכבר בתנור ועל זה לא גזרו שוסיף ע"ס, דהו' אינו דחיתוי האש דומה ממש להגביר האש דכלל אותה. אש שלפנינו מוסיף ואינו מוסיף ממקום אחר ממש כמו דחיתת אש שמוסיף נח האש צנחלים שלפנינו ואינו מוסיף ע"ס ממקום אחר, ופשוט וצ"ל. (ועיין לעיל סי' ג'). וגם להדניק בשקע שבו תחוב ידו החוט עלקטרי, שמה ימשוך החוט העלקטרי כמונה בשקע, קרוב מאד לשמוע ונקל אפשר לתקנו, ומוצ' לעשות כן כדי שלא יבואו לכך כ"ל, והדברים פשוטים אינם סובלים שום אריכות וכגם שראיתי באחרונים שדיברו וכתריכו צ"ל בהלכה הפשוטה והצדקה כמו שכתבתי.

וצריך להיות חכם שלא לבזח הפלאטע חפילו לצורך מקומו, דכבר בארתי בהש"ב אהח' לבאר דהסיק כשיטה כר"ח דכל ש"א להשתמש בו לצורך גופו גם לצורך מקומו אסור, ופלאטע זה ח"א בשבת להשתמש בו בשום אופן לצורך גופו ממילא גם לצורך מקומו אסור. ומעלמו מובן גם על פלאטע כזו אסור ליתן מאכל לזון דעכ"פ כדי סולדת ועוד יותר בכל פלאטע.

ולענין להחזיר בשבת על הפלאטע השבת, ופלאטע ח"א שרי דברי ה"א ככירה גוי"ק, ועל פלאטע כזו רק אז שרי בשפה (בלטך) מונה על הפלאטע.

שוב אח"כ ראיתי בחשו' רצנות אפרים ח"ב סי' מ' וח"ג סי' רמ"ז שדן בזה והעיקר כאשר ביארתי כי כנראה לא ידע מהב' מיני פלאטע כי לא הזכיר ולא חילק ביניהם וחשבתו ח"י דבר.

פירות הנושרין להלכה:
אם צ"ד להדניק השקע שבו ידות חוטי עלקטריק תחובות. — אם שרי לחזו הפלאטע עלקטריק לצורך גופו. — ר"ן החורה על הפלאטע בשבת.

ולענין שהייה מפני השבת, הנה החשש שמא יחתה בגחלים כדי למחר בישולו, זה ודאי דלא שייך ושרי. ולא עוד אלא אפילו אם היה אפשר להגדיל האש כגון שיש בזה מספר מידות חום, אעפ"כ היה מותר. וכן ה"ה תנורים שיש לנו היום שמבשלים בהם ע"י חשמל או גז, שאין בהם החשש שתקטן האש ויבא לחתות, וכיון שעשה האש למידת החום הצריכה לו אין לנו חשש שמא יצטרך אח"כ להגדיל האש ומותר. ומה שמצינו בגמ' חשש חיתוי הוא רק באש שדרכה להתקטן וחיישינן שמא יבוא להגדילה, אבל חשש הוספה של חום לא שמענו, ועל המחמיר להביא ראיה וזה פשוט.

הניח חתיכה חיה

שאלת: הניח אוכלים crock pots (סיר מיוחד המבשל לאט) והמאכלים לא נתבשלו כמאכל בן דרוסאי קודם שבת, ויש אפשרות להגדיל מידת החום, האם מותר לאכול כדיעבד מה שנתבשל בו בשבת.

תשובה: שאלה זו כבר נפשטה בתשובה שלמעלה, ויש להוסיף דבאופן הזה שצריך הרבה זמן לבשלו ולפחות כמה שעות, א"כ כיון שידע מזה לפני שבת שיקח זמן רב עד שיתבשל, הרי שהסית דעתו מזה ולא אתי לחיתוי, והוי כמניח חתיכה חיה שזה מתבשל לאחר כמה שעות, וכיון שהדרך לאכול בתחילת הלילה א"כ מסיח דעתו מזה ושרי וה"ה במקרה דנן.

להעביר אוכל מסיר לסיר

שאלת: האם מותר ליטול אוכל חם מסיר בישול איטי וליתנו לתוך קדירה אחרת וליתנה על הבלעך.

תשובה: מותר. ועיין מג"א סי' רנ"ג ס"ק כ' דכתב לשיטת הרמ"א יש לאסור. אבל במקום הצורך לענ"ד יש לסמוך על המחבר, וכן נראה לפי דברי הביאור הלכה שם בר"ה ודעתו להתזירה עיי"ש.

סימן ע"ג

דין החזרת הקדרה בשבת

שו"ע או"ח סי' רנ"ג סעי' ב'.

כתב המחבר ח"ל: לירה שהיא גרופה וקטומה ונטל הקדרה מעליה אפי' בשבת מותר להחזירה כל זמן שהיא רותחת ולא הניחה ע"ג קרקע וכו'. וכתב הרמ"א: וי"א דכל זה

אינו אסור רק כשנטלו מן הכירה מבעוד יום ולא החזירו עד שחשכה, אבל אם לקחו משם משחשכה אפי' הניחו ע"ג קרקע מותר, וכן נוהגים להקל בתנורים שלנו שיש להם דין כירה, וסומכין עצמם על דברי המקילין, וטוב להחמיר. מיהו אם נצטנן לכו"ע אסור, ע"כ.

וכתב על זה הט"ז בס"ק י"ג [בתוך הדברים], ח"ל: ואיכא למידק למה אסרו להחזיר בגרוף אם הניח על גבי קרקע וכיוצא בו דהא כבר נתבשל כל צרכו, ובר"ן [דף י"ז ע"ב מרפה"ר ד"ה ומיהא] כתב אפילו מצטמק ורע לו אסור בחזרה [באופנים שהיא אסורה], והא אין כאן שום חשש, דהא אין שייך בישול אחר זה, וגם ליכא למיחש שמא יחתה כיון שאין שם גחלים. ובר"ן [שם ד"ה לא שנו] ראיתי תירוץ על זה, שכתב דאע"ג דכל הני מילי מדרכנן בעלמא ניהו דכל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי לית ביה משום מבשל דאורייתא, החמירו בדברים הללו מפני שהן קרובים לבוא לידי איסור תורה, עכ"ל.

ולענ"ד הר"ן לא כיון לזה, דיעויין שם בר"ן שתירץ זה על קושית אחרת, ועיקר קושייתו שם מדוע פסקו הראשונים לחומרא כלישנא קמא [בשבת דף ל"ח ע"ב] בדין עורן בידו ואין דעתו להחזיר, או הניח על גבי קרקע ודעתו להחזיר. [דל"ישנא קמא בגמ' ס"ל דהא דאמרן בעורן בידו מותר, לא אמרן אלא שדעתו להחזיר אבל אין דעתו להחזיר אפי' עורן בידו - אסור, ודייקינן דאם הניחם על גבי קרקע אפי' שדעתו להחזיר - אסור. והלישנא בתרא ס"ל דמה שאסור על גבי קרקע הוא רק כשאין דעתו להחזיר, אבל אם דעתו להחזיר - מותר, ודייקינן שאם לא הניחן על גבי קרקע אפי' אין דעתו להחזיר - מותר. והוקשה לר"ן כיון דהוא מילתא דרבנן היה לפסוק לקולא וכלישנא בתרא]. ועל זה תירץ דהחמירו בענינים אלה משום שקרוב לבוא לידי איסור דאורייתא.

ואדרבא הר"ן בעצמו בסמוך לו מקודם באותו דיבור המתחיל [לא שנו], כתב שטעם איסור חזרה משום דמיחזי כמבשל לכתחילה, וכן כתב במ"ב סי' רנ"ג ס"ק ג"ה בשם הר"ן והרשב"א [כמ"ש בשעה"צ שם אות מ"ח]. וכן הוא באמת ברשב"א על בעיא זו גבי עורן בידו או הניח על גבי קרקע, עיי"ש בשבת דף ל"ח ע"ב.

סימן ס'

שהייה לכתחילה בשבת ע"ג פלטה חשמלית

יש לזון האם מותר לשהות לכתחילה בשבת תבשיל יבש מבושל כ"צ שהיה מונח במקרר ולהניחו ע"ג הפלטה חשמלית, או דלמא יש לאסור משום מיחזי כמבשל ומשום חשש חיתוי. והנה כבר לעיל (סי' נה) הזכרנו את סתירת המחבר בין סעי' ג' לסעי' ה' בדין שהייה לכתחילה ע"ג קדירה, וכתבנו ג' יישובים לזה. א) מש"כ הדגול מרבכה שיש חילוק בין מיני מאפה לשאר תבשילים, ורק במיני מאפה התיר השו"ע לשהות לכתחילה בשבת ע"ג קדירה ריקנית. ב) לדעת הפמ"ג יש חילוק בין קדירה ריקנית למלאה, ורק בקדירה מלאה התיר השו"ע שהייה לכתחילה. ג) המחצית השקל בשם המג"א תירץ שיש חילוק בין דבר לח ליבש, ורק בדבר יבש התיר השו"ע לשהות לכתחילה ע"ג הקדירה. ועיי"ש שביארנו כ"א בטוטו"ד.

ועפ"י דברי המג"א שיש חילוק בין דבר לח לדבר יבש העלה בשו"ת יחווה דעת (ח"ב סי' מה) להתיר לשהות לכתחילה בשבת תבשיל יבש ע"ג פלטה חשמלית, כיון דכמו שע"ג קדירה ריקנית מותר לשהות תבשיל יבש משום שאין שאין דרך לבשל באופן כזה ולכן לא

מיחזי כמבשל, כמו כן הוא בנתינת דבר יבש ע"ג פלטה חשמלית, וצירף לזה עוד כמה היתרים, דלא חששו חז"ל לחשש יחתה אלא דוקא בגחלים שבכירה שדרכן לדעוך קימעא קימעא, ואינן נשארות כמצב אחד של חום, אבל בפלטה חשמלית או בכירים של גז שנשארות באותו מצב תקין של החום במדה שוה, אין מקום לגזור משום חשש שמא יחתה עיי"ש, וגם שבפלטה אין כל אפשרות להגביה החום ולא שייכא הגזירה דשמא יחתה בגחלים עיי"ש באריכות.

אכן כבר הזכרנו לעיל (סימן נח), דדעת המשגיב היא דאין חילוק בין דבר יבש לדבר לח, ולא ס"ל חילוקו של המג"א כלל, ולדעתו רק ע"ג קדירה מלאה מותר לשהות לכתחילה, וא"כ לכאורה לדעתו יהיה אסור לשהות לכתחילה ע"ג פלטה חשמלית, ואפי' שאין דרך לבשל עליה בימות החול, מ"מ כיון שמניח קדירתו בשבת על אש גמורה, יש בדבר יותר מיחזי כמבשל, ולא דמי לכנגד המדרורה או לנתינה ע"ג קדירה מלאה, כן כתב בשלמי יהונתן (עמ' רב).

ובשו"ת אול"צ (ח"ב פ"ל אות יג) פסק דמותר ליתן תבשיל קר יב שאין בו רוטב כלל, ע"ג מכסה הפ במקום שאין תחתיו אש, וכן יש להת ליתן תבשיל ע"ג פלטה חשמלית במקום שאין תחתיו גופי חימום, אבל במקום שיש תחתיו אש אין לשים תבשיל ק ואפי' יבש. ובביאורים שם הוסיף דאפשר דבפלטה אין הברל גדול בין מקום שיש תחתיו גוף חימום למקום שאין תחת גוף חימום, וא"כ חשובה כולה כמקום שתחתיו אש, וטוב להחמיר.

בספר אוצרות השבת (עמ' ק' שאלה ל הביא בשם הגר"ש וואז שליט"א דאסר לשהות לכתחילה בשג ע"ג פלטה חשמלית, משום דאף ש מבשלים עליה, אבל כיון שרגילים להג עליה מאכלים לחימום, לכן בשבת אס לשהות שם.

בשו"ת אג"מ (ח"ד סי' ע"ד אות ל) נשאל האם מותר לחמם קדי שנתבשלה והיא חמה קצת ע"ג מכשיו שנועדו לחימום ולא לבישול, כפל חשמלית או שולחן מחומם באדים, בלא הפסק קדירה, דאין דרך ביט בכך. והשיב על פלטה חשמלית אם א להתבשל שם, אז מותר להעמיד קדי חמה אם אין שם אלא מדה אחת להח ואם יש שתי מדות אסור, והוא ע

ספר אור הלבנה
 ה"א שהייה חזרה
 והלמנה בשבת
 הרב"י לייגוס ח"ו ש"ס"א

(18)

יהיה באופן הטמנה בדבר המוסיף הבל שאסור ע"כ.

→ **ובם'** שבות יצחק (עמ' קב') האיר דדעת הגרי"ש אלישיב שליט"א היא דכיון דכלים אלו אם יניח עליהם דבר לח יוכל לבוא לידי יס"ב והוי בישול, לכן הם בכלל כירה לאיסור שהייה וחזרה. וכמו כן פסק בשו"ת באר משה (ח"ו קונטרס עלעקטריק סימן ד') דודאי שאסור לשהות לכתחילה בשבת ע"ג פלטה שרק משמר החום, דהלא מ"מ הפלטה חם יותר מיד סולדת, והמאכל מתחמם יותר מהיס"ב, או עכ"פ כהיס"ב וזה אסור.

ובסברת האג"מ ביאר בשבות יצחק (שם), דאפי' שאפשר לחמם שם ליס"ב דבר לח שאינו מבושל, מ"מ אין דרך לאכול דבר לח בחום שהיס"ב מבלי שהורתח תחילה, וכיון שכאמור בכלים אלו א"א להרתיח ממילא אין דרך לחמם על כלים אלו דבר לח שאינו מבושל ולהכי ס"ל דליכא בזה גזירת מיחזי כמבשל.

→ **ויוצא** מדבריהם מחלוקת יסודית אם מותר להושיב לכתחילה בשבת, על מקום שהתבשיל לח יכול להגיע לשיעור שהיס"ב אבל לא לידי רתיחה, אבל א"א ליכש להתבשל שם, דטעם האוסרים הוא דכיון שהמקום יכול לחמם

ובשו"ת אול"צ (ח"ב פ"ל אות יג) פסק דמותר ליתן תבשיל קר יבש שאין בו רוטב כלל, ע"ג מכסה הפח במקום שאין תחתיו אש, וכן יש להתיר ליתן תבשיל ע"ג פלטה חשמלית במקום שאין תחתיו גופי חימום, אבל במקום שיש תחתיו אש אין לשים תבשיל קר ואפי' יבש. ובביאורים שם הוסיף דאפשר דבפלטה אין הברדל גדול בין מקום שיש תחתיו גוף חימום למקום שאין תחתיו גוף חימום, וא"כ חשובה כולה כמקום שתחתיו אש, וטוב להחמיר.

בספר אוצרות השבת (עמ' ק' שאלה לו') הביא בשם הגר"ש וואזנר שליט"א דאסור לשהות לכתחילה בשבת ע"ג פלטה חשמלית, משום דאף שאין מבשלים עליה, אבל כיון שרגילים להניח עליה מאכלים לחימום, לכן בשבת אסור לשהות שם.

← **בשו"ת** אג"מ (ח"ד סי' ע"ד אות ל"ה) נשאל האם מותר לחמם קדירה שנחבשלה והיא חמה קצת ע"ג מכשירים שנועדו לחימום ולא לבישול, כפלטה חשמלית או שולחן מחומם באדים, גם בלא הפסק קדירה, דאין דרך בישול בכך. והשיב על פלטה חשמלית אם א"א להתבשל שם, אז מותר להעמיד קדירה חמה אם אין שם אלא מדה אחת להחום, ואם יש שתי מדות אסור, והוא שלא

ית
בר
לזה
ז"ל
ירה
אינן
אבל
גז
חום
ושש
אין
ייכא
יי"ש
דעת
דבר
של
דירה
וא"כ
זהות
אפי'
חול,
אש
כשל,
ע"ג
זונתן

[הר"ן (יט. בדפי הר"ף) הביא דברי הגמ' (מ:) דמותר להניח כנגד המדורה. ואח"כ כתב ח"ל, אבל על גבי האש ממש אסור, אח"כ גרוף או קטום, עכ"ל. ובאגלי טל (סקמ"ח אות ב) הבין שהן מתיר להניח לכתחילה על גבי כירה גרופה וקטומה. והקשה דהרי זה נגד דברי הגמ' (לח:). ותיירץ דהר"ן אויל לשיטתו (לח:), דאסור רק אם סלק מן האש לפני שבת, וכאן מיירי כשסלק בשבת.

ועדין צע"ק, דהר"ן הושהו ע"ג כירה גרופה וקטומה לכנגד המדורה, וכזה מותר אף אם סילק לפני שבת. ועוד קשה, דהר"ן כתב הדין דמותר להניח ע"ג כירה גרופה וקטומה בשם הרשב"א, והרשב"א אסור בפירושו. וכן הקשה בהערות לחידושי הר"ן (הצ' 237), וצ"ע.

ונראה דעיקר כונת הר"ן היא להוכיח דמותר רק להניח כנגד המדורה ולא ע"ג האש. והוכיח כן מקי"ו, דאף התורה אסורה ע"ג האש כשאינו גרוף וקטום, וקי"ו בהנחה. וכשכתב הר"ן 'אבל ע"ג האש ממש אסור אח"כ גרוף או קטום' קאי רק אהחזרה. וכן נראה מראייתו (שם) דאסור להחזירו ע"ג כירה שאינה גרופה וקטומה במצטמק ורק לו. ולעולם הנחה אסורה ע"ג האש, אף בגרוף וקטום, וכדברי הגמ' (לח: הני"ל, דרו"ק).

ב. פלטה חשמלית

← ולענין פלטה חשמלית המיוחדת לחמם מאכלים ולא לבשל כלל, לכאורה לא שייך הטעם דנראה כמבשל. וכשיש לה רק מרת חום אחת וא"א לשנות מרת חומה כלל, לא שייך הטעם דשמא יחתה. ולכן נראה דמותר לתת דבר יבש מבושל קר עליה בתחלה כשבת, דהא לא שייכים טעמי האיסור. וכ"כ בהלכות שבת (הע' תקסו). וכן כתב בספר ל"ט מלאכות (עמ' 667).

ובספר הלכות שבת הוכיח דמותר כשלא שייכים טעמי האיסור מהמ"ב (סק"צ) הני"ל לענין תנור שאפו בו מבעוד יום, דיש מתירין, ע"י רמ"א (ס"ה), וטעמם דיש רק חום מועט ואין נראה כמבשל עי"ו. ובשעה"צ (סקפ"ח) כתב ח"ל, דאף

שיש חום שהיד סולדת בו, מ"מ אין דרך לבשל בתנור כזה שחומו הוא רק מאפייה דאתמול, עכ"ל. וא"כ ה"ה בפלטה.

והא דאסור ע"ג תנור בית החורף, אף דאין הדרך לבשל עליו, וכמשי"כ המ"ב (סקצ"ט), פירש בהלכות שבת שהוא משום שמא יחתה, כיון שאינו גרוף וקטום, וכמשי"כ המ"ב (ס"ק קג), אבל מותר בפלטה כיון דא"א לתתה, עכ"ד.

[עוד י"ל, דשם יש אש גדולה, ויחכן חשש נראה כמבשל (אף שהמ"ב כתב רק שמא יחתה, וכנ"ל), משא"כ בפלטה, שחומו מועט ביחס לכירה ותנור רגילים].

והנה יש מחמירים (ברמ"א שם) כשאפו בו מבעוד יום, ובמ"ב (סקצ"ב) פירש דלא נתנו חכמים דבריהם לשיעורים. אך י"ל דכל זה בתנור, ורגילים לבשל בו, משא"כ בפלטה. ויש לצרף שיטת הר"ן (מ:), שהוא באמת טעם המקילים ברמ"א, וכנ"ל (ס"ה אות ב), דאין דרך לבשל מאכל זה במקום ההוא, וקי"ו בפלטה שאין הדרך לבשל עליו כלום.

ובספר שמירת שבת כחלכתה (הע' עב) החמיר בזה, וצ"ע, דלא שייכים טעמי האיסור, וכנ"ל. ומשי"ש בשש"כ (הע"א) דרומה לקש וגבבא, דמותר להחזיר ולא ליתן לכתחילה, י"ל, דשם יש חשש חיתוי קצת, כדמוכח מדאסור לשהות בתנור, משא"כ בגד"ד.

ובשש"כ (שם) מתיר החזרה ע"ג פלטה, ואוסר רק הנחה בתחילה. והנה אם החזרה אסורה רק משום שמא יחתה נוחא. [וכ"כ בדברי החזו"א (ס"ה לו), וכמשי"כ בספר ארזות שבת (סקנ"ט) שלא הזכיר טעם נראה כמבשל כלל. וכ"כ מרדכי הגר"א קוטלר, ובג"ל (ס"ה ד אות 1)].

אבל השש"כ, דרכו לפסוק כדעת המ"ב, דס"ל (סקל"ז) שהחזרה אסורה גם משום נראה כמבשל. [וכ"כ מלשנתו (הע' עא), ז"גם לא שייך הטעם של שמא יחתה]. וא"כ מהא דמקיל בהחזרה בפלטה, ע"כ לא נראה כמבשל בפלטה, ולמה אסור בהנחה, וצ"ע.

ונראה לתרץ שיטת השש"כ, שהרי לא אסור

החזרה בכירה קטומה לפי הר"ן, משום דלא נראה כמבשל. ומ"מ אסור הנחה מתחילה משום מוחזי כמבשל. הרי דבקטומה הנחה נראה כמבשל ולא החזרה. וכן הדין בקש ובגבבא לפי השש"כ (שם), וא"כ הוא הדין ע"ג פלטה חשמלית לפי השש"כ. ומ"מ מסביר נראה דכל זה באש רגיל (שמבשלים עליה) שאז אפילו בקטומה (או בקש וגבבא) נראה כמבשל בהנחה. משא"כ בפלטה חשמלית שלא מבשלים עליה כלל.

והנה ז"ל שאלת ר"ש איירד (המובא באג"מ ח"ד סי' עד אות לה), האם מותר לחמם קדרה שנחבשה, והיא חמה קצת, ע"ג מכשירים שנועדו לחימום ולא לבישול, כפלטה חשמלית (האט פלייט והאט טריי) ... גם בלא הפסק קדרה, דאין דרך בישול בכך, עכ"ל.

ח"ל חשבת האג"מ (שם), על פלטה חשמלית אם א"א להתבשל שם אז מותר להעמיד קדרה חמה אם אין שם אלא מדה אחת להחום. ואם יש שתי מדות אסור, עכ"ל.

ועפ"ז כתבו בפסקי תשובות (סי' רג סקט"ז) ובספר הלכות שבת במטבת (עמ' 43) שהאג"מ מתיר הנחה לכתחילה על גבי פלטה שיש בה מרת חום אחת. וכן שמעתי מר"ש איירד שהאג"מ מקיל בזה. ואע"פ שהאג"מ מתיר בזה רק אם א"א להתבשל שם, כונתו היתה להשיב על השאלה, ומותר כל דאין דרך בישול בכך. ולפ"ז האג"מ מקיל יותר מהשש"כ.

אך מלשון האג"מ אי אפשר לא משמע כן. ולגבי יסטים טייבלי כתב שם, ח"ל, שאפשר להתבשל שם, וא"כ הוא ממילא דרך בישול, עכ"ל. ומשמע שאוסר בפלטה אם אפשר לבשל עליה, אף אם אין הדרך לבשל שם. וכן שמעתי מבנו הג"ד ראובן פיינשטיין שליט"א, שאביז אוסר אפילו החזרה על גבי פלטה אם אינה מכוסה מטעם נראה כמבשל. ולפ"ז האג"מ מחמיר יותר מהשש"כ.

ומ"מ קשה קצת, דאם אוכל אינו יכול להגיע לשיעור יד סולדת בו בפלטה, מותר להניח לפי המ"ב (סקצ"ג), כיון דלא חיישינן לחיתוי. וא"כ מותר אף אם יש ב' מידות חום. ואם אפשר להגיע

ספר זמ מרדכי
 ז"ל ה"ה שגור
 והלכות שבת המצויין
 מורה נבוכים ופירוש רמב"ם

20

לשיעור שהיד סולדת בו בפלטה, ממילא אפשר לבשל בו מים. וא"כ צ"ב מהי המציאות של פלטה שא"א לבשל עליה שהתיר האג"מ להניח עליה. אם אין שם אלא מדה אחת להחוס'.

ואולי כונת האג"מ היא, דמיקרי דרך בישול אם אפשר לבשל מאכל זה בפלטה זו, אף דאין רגילין לעשות כן. אבל מותר להניח על הפלטה אם א"א לבשל מאכל זה שם, אף דאפשר לבשל מים שם, דהרי ע"כ מיירי בפלטה שאפשר לחמם עד לשיעור שהיד סולדת בו. וכ"כ קצת מלשון האג"מ אפשר להתבשל שם, כלומר מאכל זה.

ויסוד לחילוק זה נמצא בשיטת הר"ן לענין פנאדרי"ש (כנ"ל, סי' ה אות ב), דס"ל דכאשר אין דרכו לבשל מאכל זה לא נראה כמבשל, אף שהדרך לבשל מאכל אחר שם. ולפי האג"מ אסור להניח שם כל שאפשר לבשל מאכל זה שם.

ומ"מ נראה מלשון הר"ן דמותר להניח כל שאין דרכו בכך, וא"צ שיהיה אי אפשר להתבשל. וז"ל, דמה שאין דרכו לאפות על גבי כירה וכו' שהדבר מוכיח שאינו נעשה אלא בשביל שיתחמם, עכ"ל. וכן היא לשיטת הרשב"א (שהביא הר"ן שם) דמותר אם אין דרכו לבשל שום מאכל על גבי הפלטה. והשש"כ (פ"א סכ"ה) אוסר להניח על גבי פלטה כאשר אין רגילים לבשל עליה. ואולי כונתו לאסור רק כשיש אלו שמבשלים עליה, וכמש"כ במכתבו (מובא לעיל, עמ' ז) 'מצאנו אצל ספרדים שרגילים לבשל בכה"ג. [וצ"ע במש"כ שם לגבי קראקפאט דכו"ע מבשלים בקראקפאט.]

ולפי' במדינתנו, שכמדומה אין הדרך לבשל על פלטה כלל וכלל, לא נראה כמבשל. ולכן מותר להניח עליה מאכל יבש קר שהוציא מן המקרר. וכן נראה לדינא, בצירוף שיטת הר"ן, וכנ"ל.

ג. שיעור שבת

ולענין תנור חשמלי שידלק ע"י שיעור שבת, החזו"א (סי' לח סק"ב) אוסר בין בשהייה בין בהחזרה משום דשמא יחתה, כלומר שישנה מדת חומו, אח"כ כשנדלק. ואזיל לשיטתו שאין מעשה ההחזרה אסור, אלא המצב של קדירה שנוצטננה

החזרה בכירה קטומה לפי הר"ן, משום דלא נראה כמבשל. ומ"מ אסרו הנחה מתחילה משום מיהוי כמבשל. הרי דבקטומה הנחה נראה כמבשל ולא החזרה. וכן הדין בקש וכגבבא לפי השש"כ (שם), וא"כ הוא הדין ע"ג פלטה חשמלית לפי השש"כ. ומ"מ מסברא נראה דכל זה באש רגיל (שמבשלים עליה) שאז אפילו בקטומה (או בקש וגבבא) נראה כמבשל בהנחה. משא"כ בפלטה חשמלית שלא מבשלים עליה כלל.

הנה ז"ל שאלת ר"ש איירד (המובא באג"מ ח"ד סי' עד אות לה), האם מותר לחמם קדרה שנבתלה, והיא חמה קצת, ע"ג מכשירים שנועדו לחימום ולא לבישול, כפלטה חשמלית (האט פלייט והאט טריי) ... גם בלא הפסק קדרה, דאין דרך בישול בכך, עכ"ל.

וז"ל תשובת האג"מ (שם), על פלטה חשמלית אם א"א להתבשל שם אז מותר להעמיד קדרה חמה אם אין שם אלא מדה אחת להחוס. ואם יש שתי מדות אסור, עכ"ל.

ועפ"ז כתבו בפסקי תשובות (סי' רנג סקט"ז) ובספר הלכות שבת במטבח (עמ' 43) שהאג"מ מתיר הנחה לכתחילה על גבי פלטה שיש בה מדת חום אחת. וכן שמעתי מר"ש איירד שהאג"מ מקיל כזה. ואע"פ שהאג"מ מתיר כזה רק אם א"א להתבשל שם, כונתו היתה להשיב על השאלה, ומותר כל דאין דרך בישול בכך. ולפי' האג"מ מקיל יותר מהשש"כ.

אך מלשון האג"מ אי אפשר לא משמע כן. ולגבי 'סטים טיבלי' כתב שם, וז"ל, שאפשר להתבשל שם, וא"כ הוא ממילא דרך בישול, עכ"ל. ומשמע שאוסר בפלטה אם אפשר לבשל עליה, אף אם אין הדרך לבשל שם. וכן שמעתי מבנו הג"ר ראובן פיינשטיין שליט"א, שאביו אוסר אפילו החזרה על גבי פלטה אם אינה מכוסה מטעם נראה כמבשל. ולפי' האג"מ מחמיר יותר מהשש"כ.

ומ"מ קשה קצת, דאם אוכל אינו יכול להגיע לשיעור יד סולדת בו בפלטה, מותר להניח לפי המ"ב (סקצ"ג), כיון דלא חיישינן לחיתוי. וא"כ מותר אף אם יש ב' מידות חום. ואם אפשר להגיע

רך לבשל ול, עכ"ל.

אף דאין ט, פירש יין שאינו בל מותר

כן חשש א יחתה, ט ביחס

ואפו בו לא נתנו בתנור, ט לצרף ומקילים לבשל ין הדרך

ג' (עב) זאיסור, ו לקש יל"ח, ודאסור

פלטה, אסורה חזו"א קנ"ט) מדבר

דס"ל בשל. ט של לטה, גנחה,

אסור

21

סימן ס'

שהייה לכתחילה בשבת ע"ג פלטה חשמלית

← יש לזון האם מותר לשהות לכתחילה בשבת תבשיל יבש מבושל כ"צ שהיה מונח במקרר ולהניחו ע"ג הפלטה חשמלית, או דלמא יש לאסור משום מיחזי כמבשל ומשום חשש חיתוי. והנה כבר לעיל (סי' נה) הזכרנו את סתירת המחבר בין סעי' ג' לסעי' ה' ברין שהייה לכתחילה ע"ג קדירה, וכתבנו ג' יישובים לזה. א) מ"ש"כ הרגול מרבבה שיש חילוק בין מינ' מאפה לשאר תבשילים, ורק במיני מאפה התיר השו"ע לשהות לכתחילה בשבת ע"ג קדירה ריקנית. ב) לדעת הפמ"ג יש חילוק בין קדירה ריקנית למלאה, ורק בקדירה מלאה התיר השו"ע שהייה לכתחילה. ג) המחצית השקל בשם המג"א תירץ שיש חילוק בין דבר לח ליבש, ורק בדבר יבש התיר השו"ע לשהות לכתחילה ע"ג הקדירה. ועיי"ש שביארנו כ"א בטו"ד.

ועפ"י דברי המג"א שיש חילוק בין דבר לח לדבר יבש העלה בשו"ת יחיה דעת (ח"ב סי' מ"ה) להתיר לשהות לכתחילה בשבת תבשיל יבש ע"ג פלטה חשמלית, כיון דכמו שע"ג קדירה ריקנית מותר לשהות תבשיל יבש משום שאין שאין דרך לבשל באופן כזה ולכן לא

מיחזי כמבשל, כמו כן הוא בנתינת דבר יבש ע"ג פלטה חשמלית, וצירף לזה עוד כמה היתרים, דלא חששו חז"ל לחשש יחתה אלא דוקא בגחלים שבכירה שדרכן לדעוך קימעא קימעא, ואינן נשארות במצב אחד של חום, אבל בפלטה חשמלית או בכירים של גז שנשארות באותו מצב תקין של החום במדה שוה, אין מקום לגזור משום חשש שמא יחתה עיי"ש, וגם שבפלטה אין כל אפשרות להגביה החום ולא שייכא הגזירה דשמא יחתה בגחלים עיי"ש באריכות.

אכן כבר הזכרנו לעיל (סימן נח), דדעת המשנ"ב היא דאין חילוק בין דבר יבש לדבר לח, ולא ס"ל חילוקו של המג"א כלל, ולדעתו רק ע"ג קדירה מלאה מותר לשהות לכתחילה, וא"כ לכאורה לדעתו יהיה אסור לשהות לכתחילה ע"ג פלטה חשמלית, ואפי" שאין דרך לבשל עליה בימות החול, מ"מ כיון שמניח קדירתו בשבת על אש גמורה, יש בדבר יותר מיחזי כמבשל, ולא דמי לכנגד המדורה או לנתינה ע"ג קדירה מלאה, כן כתב בשלמי יהונתן (עמ' רב').

ובשו"ת אול"צ (ח"ב פ"ל אות יג) פסק דמותר ליתן תבשיל קר יבש שאין בו רוטב כלל, ע"ג מכסה הפח במקום שאין תחתיו אש, וכן יש להתיר ליתן תבשיל ע"ג פלטה חשמלית במקום שאין תחתיו גופי חימום, אבל במקום שיש תחתיו אש אין לשים תבשיל קר ואפי" יבש. ובביאורים שם הוסיף דאפשר דבפלטה אין הבדל גדול בין מקום שיש תחתיו גוף חימום למקום שאין תחתיו גוף חימום, וא"כ חשובה כולה כמקום שתחתיו אש, וטוב להחמיר.

בספר אוצרות השבת (עמ' ק' שאלה לר') הביא בשם הגר"ש וואזנר שליט"א דאסר לשהות לכתחילה בשבת ע"ג פלטה חשמלית, משום דאף שאין מבשלים עליה, אבל כיון שרגילים להניח עליה מאכלים לחימום, לכן בשבת אסור לשהות שם.

בשו"ת אג"מ (ח"ד סי' ע"ד אות ל"ה) נשאל האם מותר לחמם קדירה שנתבשלה והיא חמה קצת ע"ג מכשירים שנועדו לחימום ולא לבישול, כפלטה חשמלית או שולחן מחומם באדים, גם בלא הפסק קדירה, דאין דרך בישול בכך. והשיב על פלטה חשמלית אם א"א להתבשל שם, אז מותר להעמיד קדירה חמה אם אין שם אלא מדה אחת להחום, ואם יש שתי מדות אסור, והוא שלא

הרב"ז ר' יהושע ח'לן, זצ"ל

221

יהיה באופן הטמנה כדבר המוסיף הבל שאסור ע"כ.

ובס' שבות יצחק (עמ' קב) האיר דרעת הגר"ש אלישיב שליט"א היא דכיון דכלים אלו אם יניח עליהם דבר לח יוכל לבוא לידי יס"ב והוי בישול, לכן הם בכלל כירה לאיסור שהייה וחזרה. וכמו כן פסק בשו"ת באר משה (ח"ו קונטרס עלעקטריק סימן ד') דודאי שאסור לשהות לכתחילה בשבת ע"ג פלטה שרק משמר החום, דהלא מ"מ הפלטה חם יותר מיד סולדת, והמאכל מתחמם יותר מהיס"ב, או עכ"פ כהיס"ב וזה אסור.

ובסברת האג"מ ביאר בשבות יצחק (שם), דאפי' שאפשר לחמם שם ליס"ב דבר לח שאינו מבושל, מ"מ אין דרך לאכול דבר לח בחום שהיס"ב מבלי שהורתח תחילה, וכיון שכאמור בכלים אלו א"א להרתיח ממילא אין דרך לחמם על כלים אלו דבר לח שאינו מבושל ולהכי ס"ל דליכא בזה גזירת מיחזי כמבשל.

ויוצא מדבריהם מחלוקת יסודית אם מותר להושיב לכתחילה בשבת, על מקום שהתבשיל לח יכול להגיע לשיעור שהיס"ב אבל לא לידי רתיחה, אבל א"א ליבש להתבשל שם, דטעם האוסרים הוא דכיון שהמקום יכול לחמם

ובשו"ת אול"צ (ח"ב פ"ל אות יג) פסק דמותר ליתן תבשיל קר יבש שאין בו רוטב כלל, ע"ג מכסה הפח במקום שאין תחתיו אש, וכן יש להתיר ליתן תבשיל ע"ג פלטה חשמלית במקום שאין תחתיו גופי חימום, אבל במקום שיש תחתיו אש אין לשים תבשיל קר ואפי' יבש. ובביאורים שם הוסיף דאפשר דבפלטה אין הברל גדול בין מקום שיש תחתיו גוף חימום למקום שאין תחתיו גוף חימום, וא"כ חשובה כולה כמקום שתחתיו אש, וטוב להחמיר.

בספר אוצרות השבת (עמ' ק' שאלה לו') הביא בשם הגר"ש וואזנר שליט"א דאסר לשהות לכתחילה בשבת ע"ג פלטה חשמלית, משום דאף שאין מבשלים עליה, אבל כיון שרגילים להניח עליה מאכלים לחימום, לכן בשבת אסור לשהות שם.

בשו"ת אג"מ (ח"ד ס' ע"ד אות ל"ה) נשאל האם מותר לחמם קדירה שנתבשלה והיא חמה קצת ע"ג מכשירים שנועדו לחימום ולא לבישול, כפלטה חשמלית או שולחן מחומם באדים, גם בלא הפסק קדירה, דאין דרך בישול בכך. והשיב על פלטה חשמלית אם א"א להתבשל שם, אז מותר להעמיד קדירה חמה אם אין שם אלא מדה אחת להחום, ואם יש שתי מדות אסור, והוא שלא

נת דבר
רף לזה
ו חז"ל
שבכירה
, ואינו
ז, אבל
של גז
ל החום
ום חשש
יטה אין
ז שייכא
עיי"ש

דדעת
בין דבר
לוקו של
ג קדירה
ה, וא"כ
לשהות
ת, ואפי'
ת החול,
ז על אש
כמבשל,
תינה ע"ג
זי יהונתן

לשיעור שהיס"ב, דינו כשאר כירה, ואסור להושיב שם לכתחילה בשבת, וטעם המתירים הוא, דמקום כזה נחשב כמקום שא"א לבשל שם, ולא מיחזי כמבשל אפי' כשמושיב שם בתחילה בשבת.

ואיברא דמצאנו מקור נאמן להתיר שהייה לכתחילה ע"ג פלטה חשמלית, דהנה במג"א (ס"ק ל"א) התיר נתנית תבשיל על מעזיבה של תנור, ובמהרי"ל (מנהגים הל' שבת סי' ט"ז) לא התיר אלא אם מונח עץ או דף על התנור, ויעויין במשנ"ב (ס"ק פ"א) שהבין בדברי המהרי"ל הוא אפי' ליתן לכתחילה בשבת, כיון שהמעזיבה אינו מקום בישול, ונתנית העץ או הדף הוא היכר כדי שלא יהיה חשש חיתוי וכמש"כ בשעה"צ (ס"ק ע"ה), ומזה נלמד גם בדין שהייה לכתחילה ע"ג פלטה חשמלית, דכיון דאין דרך בישול בכך, וגם אין חשש חיתוי בפלטה (כשאין בה דרגות חום), ממילא יהיה מותר לשהות לכתחילה בשבת עליה.

ובאמת יעויין בשמירת שבת כהלכתה (תיקונים ומלואים פ"א הערה ע"א) שכתב וז"ל דאפשר שדומה למעזיבה שמבואר במשנ"ב סי' רנ"ג ס"ק פ"א שזה רק להחזיק חום ומותר ליתן בשבת אפי' לכתחילה כשהתבשיל עדיין חם, ומה שמצריכים להניח קצת דבר המפסיק

הוא רק כדי שלא יבואו לחתות ובפלטה הרי אין שום חשש של חיתוי, וע"ש בביה"ל ד"ה ויוהר, וא"כ אף שיתכן שמותר מ"מ טוב להחמיר, אך אם הניחו ע"ג קרקע שפיר שרי להחזיר עכ"ל.

→ **ומבואר** להדיא מדבריו שנקט להתיר מדין מעזיבה וכמו שכתבנו לעיל, אלא שסיים להחמיר. אמנם בס' מאור השבת (ח"ב במכתבי הגרשז"א כ"ג אות ב') שאל למרן על אודות הפלטה חשמלית, והשיב לו וז"ל נראה דמ"מ להעמיד בתחילה אסור, כיון שזה מקום שאפשר גם לחמם שם כשיעור שהיס"ב עכ"ל, והוסיף במאור השבת בהערות שם שמכתב זה נשלח אחרי שנדפס מילואים ותיקונים של השמירת שבת כהלכתה.

→ **ונמצא** דמסקנת דעת הגרשז"א זצ"ל היא לאסור ליתן לכתחילה בשבת ע"ג פלטה חשמלית שרק משמרת את החום, אבל לא ברור מה טעמו לאסור, ולענ"ד נראה לומר דסברת הגרשז"א זצ"ל, היא בידיוק כסברת הגרי"ש אלישיב שליט"א והבאר משה, דמכיון דכלים אלו אם יניח עליהם דבר לח יוכל לבוא לידי יס"ב והוי בישול, לכן הם בכלל כירה לאיסור שהייה וחזרה. L

ב

בדין הזות קדירות

יש להקדים שכל דברינו בסימן זה ה בכה"ג שליכא איסור בישול, כו כתבשיל יבש מבושל כ"צ, או כתבש לח בזמן שהוא חם, דבלא"ה בוד שאסור להעבירה הקדירה ממקום למק משום איסור בישול.

א

להעביר קדירה ממקום שאין אי תחתיו, למקום שיש אש תחתיו יש לדון בקדירה שעומדת ע"ג כי הפח במקום שאין אש תחתיו, ה: מותר להזיזה לכיסוי הפח במקום ש אש תחתיו.

לשיטת היחודה דעת (ח"ב סי' מ"ה) שהר לשהות לכתחילה בשבת ע מכסה הפח אפי' כנגד האש [כמו שכתנו בהרחבה לעיל סי' נח'], ברור שלדע מותר להזיז את הקדירה ממקום למקו **בשו"ת** אול"צ (פ"ל סעי' ט') מבואר דו להעביר את הסיר ממקום שו האש תחתיו למקום שהאש תחתיו, א א"כ היה הסיר בכניסת השבת מתו לאש וכעת רוצה להחזירה לשם. וכי דטעמו הוא דאין להעביר מכנגד המדו למקום האש, ולפ"ז אפי' אם המק

קח

תורת

מלאכה יא, האופה

המלאכות

ועיין בדרכי תשובה יו"ד סימן ק"ה ס"ק ע"ו שכתב בשם המשמרת שלום, שנסתפק אם עמדה כלי ראשון עם תבשיל והוריקו התבשיל ממנה, והכלי היה עדיין חם שהיד סולדת בו, ועירו תבשיל עם בשר מכלי ראשון אחר לתוך הכלי ראשון ריקנית הזאת, אם יש לה דין כלי ראשון כעת או לאו, ועיי"ש שהביא דברי הפרי מגדים הג"ל.

דיו [עט] במגן אברהם סי' רנ"ז ס"ק תבשיל שהורק מכיר לכיש והחזיר לכיר ר"י רמב"ם ור"ן, ומטעם זה נראה דאפילו החזירו לכלי ראשון נמי שרי, דכבר אין לו דין כלי ראשון,

ולא דמי למ"ש סימן רנ"ג ס"ב דגרע כשפינן ממיחם למיחם, דהתם היינו טעמא דאסור להניח על גבי כירה לכתחלה, משא"כ כשהוא בקדירה הראשונה הוה ליה חזרה ושרי, משא"כ כאן דכשפינן הוה ליה צונן ומותר להטמין, ואפשר דאפילו בכלי ראשון אם נתקרב קצת שרי להטמין, ועמ"ש סימן ש"ח ס"ד, עכ"ל. ומבואר דאחר שפינהו מכלי ראשון לכלי שני, אפילו אם מחזירו לכלי ראשון, אין עליו דין כלי ראשון. וכן כתב במ"ב סימן רנ"ז ס"ק כ"ח לדינא בשם המ"א. אולם יש להסתפק אם דין הכלי ככלי שלישי או כדין כלי שני, דכיון שעירו מכלי ראשון לכלי שני ושוב עירו את התבשיל לכלי נוסף (שהוא כלי ראשון), אפשר דהשתא חשיב ככלי שלישי. ושמעתי מהגר"נ קרליץ שליט"א, דאין הכלי חוזר להיות כלי ראשון, אולם מכל מקום מסתמא יש לדין דין כלי שני ולא כלי שלישי, כיון שעדיין דפנות הכלי חמים ומחממים קצת, ויש בזה נפקא מינה גדולה להלכה למעשה, כגון שמצוי בעשיית תה וכדומה, שמערים אותו מכוס לכוס וחוזר כדי לקררו, ע"כ.

ובדרכי תשובה יו"ד סימן ק"ה ס"ק נ"ד הביא דברי המ"א הג"ל, וכתב לעיין ביד יהודה מה שכתב בבאיור דברי המ"א בזה, וכתב דמשמע דגם אם הכלי ראשון עדיין רותח שהיד סולדת בו אין דינו ככלי ראשון, אך כתב דמכל מקום נראה דזה דוקא אם הוא הרבה מים אשר אין בכח הכלי ראשון לחממו עוד, אבל אם הוא מעט אשר בכח הכלי ראשון לחממו יש לדונו ככלי ראשון, כל שהכלי ראשון עדיין רותח היטב.

(לו) [עט*] בשביתת השבת בפתיחה למלאכת מבשל אות י"א כתב גבי כלי שהעבירו מהאש ומעלה רתיחה וכלי שעומד על האש ואינו מעלה רתיחה, דמדברי הבי"ח משמע דהעיקר תלוי במעלה רתיחה, וז"ל בסימן ש"ח ד"ה כלי ראשון מבשל בו דאפילו כלי ראשון לא בשיל בישראל דתורה אלא על ידי רתיחות, וכשהעבירו מעל האש ונחו רתיחותיו לא בשל בה בישראל דתורה, אבל אם הוא על גבי האש דאיכא רתיחות אפילו בישראל דתורה בשלה עכ"ל. ובמשבצות זהב ס"ק י"ג כתב על זה, ומסתימת הפוסקים משמע דהעביר מהאש אע"ג דמעלה רתיחות שרי, ועל גבי האש אע"ג דאין מעלה רתיחות מבשל עכ"ל. ובאגלי טל סעיף י"ב כתב בכלי העומד אצל האש ממש או שמעלה רתיחות, משמע דבחד מינייהו בשיל בשר שור. וכתב השביתת השבת דלענ"ד בבשר שור משמע כהמשב"ז מאחר דצריך זמן

בישול בכלי שעל האש ואינו מעלה רתיחות

לבישולו, על כן אם העביר מהאש אע"ג דמעלה רתיחות עד מהרה פוסקין רתיחותיו, אלא אם כן הוא טמון בדבר שרתיחותיו אינן פוסקין. אבל לענין מלח אפילו מאן דס"ל דאפילו בכלי ראשון לא בשיל מכל מקום אם מעלה רתיחות אפילו סילקוהו מהאש מתבשל שפיר, עכ"ד.

ובמלאכת מבשל סק"ג כתב השביתת השבת

להוכיח מדברי המרדכי כהב"ח, וז"ל בפתיחה אות י"א כתבתי בשם הפרי מגדים דמסתימת הפוסקים משמע דתלוי רק אם עומד אצל האש ואינו תלוי אם מעלה רתיחות. ועתה ראינו דלשון המרדכי [סימן ש"ט] משמע כהב"ח אהא דמילחא

צריכא בישראל דתורה, משמע דבישראל דתורה לא בשלה אפילו בכלי ראשון אלא על ידי רתיחות, וכאן היה משמע להחזיר בשר יבש שהוגבה מעל האור שנח מרתחותיו עכ"ל, מבואר דהעיקר תלוי במעלה רתיחה כהב"ח, ומכל מקום אין להתיר ליתן בעוד הקדירה אצל האש אף שאינו מעלה רתיחה, דכיון שעומד אצל האש בשעה קטנה יתחיל להרתיח, לכך הטעם דהלכותית מתבשל, עכ"ד.

(לו) [ט] הרשב"א בחידושיו שבת דף מ' ע"ב כתב, ח"ל ואע"פ שאסרו להתזיר על גבי כירה שאינה גרופה, וליתן לכתחילה אפילו בגרופה וקטומה ואפילו דבר חם ומבושל לגמרי, התם היינו טעמא משום דמיחזי כמבשל, לפי שדרך בישול בכך, אבל כנגד המדורה או בכלי ראשון שאין דרכם של בני אדם לבשל כן רוב הפעמים אינו נראה כמבשל אלא כמפיג צינה, עכ"ל.

ובספר מאור השבת סימן ג' סק"ח כתב, דחזינן מהרשב"א דאם דרך בישול בכך אסרו משום דמיחזי כמבשל, ואם אין דרכם של בני אדם לבשל כן רוב הפעמים אינו נראה כמבשל. ואם כן לפי זה בפלטה חשמלית כיון שהדרך של הרבה בני אדם שמניחים גם תבשיל חי בערב שבת ומחבשל עד למחר, דרכם לבשל כן באופן זה ברוב הפעמים, אם כן שוב איכא בזה חשש של מיחזי כמבשל, דאין לומר בזה דנראה רק כמפיג צינה, ואם כן אין להתיר בשבת להניח בתחילה תבשיל אפילו יבש על גבי פלטה חשמלית. אולם סוג פלטה חשמלית שאין הדרך לבשל בה כלל אלא להתזיק החום הקיים, בזה יש מקום לומר דלא מחזי כמבשל.

ובשו"ת אגרות משה או"ח חלק ד' סימן ע"ד עניני בישול אות ל"ה נשאל בענין זה, והשיב בזה"ל, על פלטה חשמלית אם אי אפשר להתבשל שם או מותר להעמיד קדירה חמה, אם אין שם אלא מדה אחת להחום, ואם יש מדות אסור, והוא של יזיה באופן הטמנה שאז יהיה הטמנה בדבר המוסיף הבל שאסור. ועל שולחן המחומם באדים כמדומה שאפשר להתבשל שם, ואם כן הוא ממילא דרך בישול, אך אם אי אפשר להתבשל שם כמדומה שהוא בדרך הטמנה ואז אסור, ואם אינו דרך הטמנה, כגון שאינה מכוסה כולה מותר, עכ"ל. וכעין זה הוא דעת הגרש"ז אויערבך (הו"ד בשש"כ פרק א' סעיף כ"ה), דפלטה חשמלית מיוחדת לשבת המיועדת לשמור על חום מהמאכל שעליה, ואין רגילים לבשל עליה, וגם אי אפשר להגדיל מדת החום שלה וכו', אין ליתן עליה לכתחילה בשבת קדירה שיש בה תבשיל, אפילו הוא מבושל

נכבו
שהי
להע
בשו
וש
דרן
דמ
מני
שכ
דמ
דח
וב
לד
כיו
לחיות
דברי
מאפה
קט
לאפות
ולא
לבשלת
הע
או
לו
ול
ע
ט
ו
ל
ל
ל
ל
ל

חיות
אוכל
שמבושל
כל
צרכו
ע"ג
פסטה
חשמלית

שכר

מלאכת

שהיה וחזרה

מהשבת

מלאכ

מותר להשהות, דלא גרע מכירה גרופה דמותר כיון דלא שייך שמא יחתה", עכ"ל, ונראה לבאר דהיה מקום לומר דלא פלוג רבנן ואסרו אף באופן דליכא חשש חיתוי, ולזה מוכיח הגרע"א מהא דמהני לגרוף הגחלים, דבאופן דליכא חשש חיתוי שרי, וה"ה בתולדות האור דשרי.

והא דמשמע בכאזה"ל דלא ברירא ליה להתיר בתולדות האור, נראה משום דס"ל דאע"פ דהתירו חז"ל ע"י גריפה כיון דאין במה לחתות, מ"מ אפשר דכל ההיתר הוא רק כשעשה "מעשה" גריפה, משא"כ כשלא עשה כלום לא פלוג רבנן, ואסרו להשהות על כל אש אף באופן דליכא חשש חיתוי, משא"כ בתולדות חמה דלעולם לא שייך חיתוי בחמה לא גזרו ביה רבנן כלל, ודו"ק.

והנה בשו"ת אגרות משה ח"ד סי' ע"ד דיני בישול אות כ"ה כתב לאסור אף אם נתנו את הקדירה ע"ג להבה גדולה שאי אפשר יותר להגבירה, והטעם כתב וז"ל "חדא דאף אם ליכא שום חשש אסור מטעם לא פלוג", וע"ש עוד טעמים ואכמ"ל, ולכאור' קשה הא מצינו שהתירו בגרוף, ועכצ"ל דס"ל כמו שכתבנו דדוקא בדעביד מעשה גריפה התירו חז"ל, משא"כ היכא דלא עביד מידי לא פלוג רבנן.

אמנם באמת נראה דאף לדעת הגרע"א שהתיר בתולדות האור, מ"מ יש סברא לאסור בהנ"ל, כיון דשאני הכא דשייך בכירה זו חשש חיתוי [אם היה מניח על להבה קטנה], ורק באופן זה שהניח על להבה גדולה שאי אפשר יותר להגבירה לא שייך חיתוי, וכזה יש סברא טפי לומר דמאחר וגזרו חז"ל על כירה זו, לא פלוג רבנן, ולא התירו אא"כ עשה מעשה גריפה, משא"כ בתולדות האור שהוא דבר דלא שייך בו חיתוי כלל, שפיר י"ל דלא גזרו בזה חז"ל וכדברי הגרע"א, [אמנם לפי"ז ק"ק דהא הגרע"א מדמי לה לגרופה, ואילו לפמשנ"ת הוו ב' דינים, דגרופה הוי היתר, ותולדות האור לא היה כלל בגזירת חז"ל, ויש ליישב].

והנה פוסקי זמנינו דנו לענין פלטה חשמלית באופן שיש מדה אחת של חום ולא שייך חשש חיתוי, ועי' בארח"ש פ"ב אות י"ג שהביא דעות הפוסקים בזה, ודעת מרן הגריש"א לאסור מטעם דלא פלוג רבנן, ושור"ד שכ"כ בארחות רבינו בשם מרן החזו"א זצ"ל, ולכאור' זהו ודאי כסברת הבאזה"ל הנ"ל ודלא כהגרע"א.

אמנם באמת ג"ז יש לדחות, דשאני פלטה חשמלית דהוי "מין האור עצמו", [דחשמל הוי כאש], ובמין האור

שייך חשש חיתוי, ולא בכל מקום, משא"כ ו דבתולדות לעולם לא לא היה כלל גזירת חז"ל זה לא שייך חיתוי והבאזה"ל דלא פשיטא דאינו מוכרח ד"ל ד שייך חיתוי, גזרו חז"ל כיון ששורשה הוא ג" במין חמה דלא שייך ו לא גזרו בה ו

(ו) בחזו"א סי' ל' העולין

קדירה [ע"ג כירה ש נתבשל כמאב"ד בשע אסור לאוכלו וצריך ל מוקצה] לא מצאנו מסתבר] וכ"ש שהה ו והיינו דהיה מקום לו על איסור שהיה או [דאפי' אם נתבשל כ כיון דקנסו חז"ל וכמבו' בגמ' ל"ח באכילה הוי מוקצה, סק"ג וכבאזה"ל שב וממילא גם הקדירד בסיס], ומכריע החזו' מוקצה כדי שלא [ומדברי המ"ב סק"

הרה"ל ר' יצקל משה אט"נ ר א. ס. י"ו

שייך חשש חיתוי, ולא פלוג חז"ל ואסרו בכל מקום, משא"כ ב"תולדות האור" דבתולדות לעולם לא שייך חיתוי, ובזה לא היה כלל גזירת חז"ל כיון דבמציאות זה לא שייך חשש חיתוי כלל, והבאור"ל דלא פשיטא ליה להתיר, ס"ל דאינו מוכרח ד"ל דכיון דבמין האור שייך חיתוי, גזרו חז"ל גם על תולדותיה, כיון ששורשה הוא ג"כ מהאור, משא"כ במין חמה דלא שייך חיתוי כלל מעיקרא לא גזרו בה רבנן, ודו"ק. L

(ו) בחזו"א סי' ל"ז סקכ"ז בדינים העולים כתב וז"ל "שכת קדירה [ע"ג כירה שאינה גרופה] שלא נתבשל כמאב"ד בשעת קידוש היום וכו' אסור לאוכלו וצריך להסירו אע"ג שהוא מוקצה [לא מצאנו הדבר אבל כן מסתבר] וכ"ש שהה במזיד וכו'", עכ"ל, והיינו דהיה מקום לרדן אם עדיף לעבור על איסור שהיה או על איסור מוקצה [דאפי' אם נתבשל כמאב"ד היו מוקצה, כיון דקנסו חז"ל התבשיל באכילה וכמב' בגמ' ל"ח א', וכל האסור באכילה היו מוקצה, עי' מג"א סי' תמ"ו סק"ג ובבאור"ל שם בד"ה שלא יוכל, וממילא גם הקדירה היו מוקצה מדין בסיס], ומכרע החזו"א דעדיף לעבור על מוקצה כדי שלא יעבור על שהיה, [ומדברי המ"ב סק"ה וסק"י אין הכרע

לזה, די"ל דהמ"ב מיירי שיסלקנו קודם חשיכה, משא"כ משחשיכה היה מקום לאסור מצד מוקצה].

והנה לכאורה טעם החזו"א קשה, דאמאי עדיף לעבור בקו"ע על איסור מוקצה מלעבור בשוא"ת על איסור שהיה, ויש שביארו משום דבאיסור מוקצה עובר פעם אחת, משא"כ בשהיה דעובר כל רגע ורגע, וצ"ע אם זה מספיק, [וע"ע בארח"ש פ"ב הע' ל"ה], ויותר נראה לומר דס"ל דגזירת שהיה חמירא טפי משום דיש בה חשש חיתוי, משא"כ איסור מוקצה דאינו כ"כ סרך דאורייתא.

והנה עיקר הוראת החזו"א מצינו בתשו' חת"ס או"ח סי' ע"ח, והוכיח כן מהגמ' ל"ז א' דמקשה "ולטעמך נוטלין ממנה דקתני קטמה אין לא קטמה לא וכו'", ולכאור' מאי קשיא דילמא אה"נ דאם לא קטמה אסור ליטלה משום מוקצה, וע"כ דסברה הגמ' דגם בלא קטמה מחויב ליטלה כדי שלא יעבור על איסור שהיה, [וכ"כ בחי' חת"ס שם].

אמנם בטעם הדבר מבואר בחת"ס שם משום דאינו חשיב מוקצה כלל, וע"ש שביאר בתרי אנפי, א) דבסי' ש"ט ס"ד אי' די"א דאם הניח על דעת ליטול אינו בסיס, [וכנראה דכוונתו דכיון דהכא